

DELAVSKA ENOTNOST

POZIV K SOLIDARNOSTI

Izvršni odbor RK SZDL Slovenije je 10. maja na razširjeni seji, ki so se je udeležili predstavniki CK ZKS, republiškega odbora ZZB NOV Slovenije, RS ZSS, IS SR Slovenije, RK ZSM Slovenije in Rdečega križa Slovenije, razpravljali o posledicah in ukrepih za prvo ublažitev posledic potresa, ki je 6. maja letos in v naslednjih dneh prizadejal širše območje Tolminskega in Posočja. Izvršni odbor je sprejel naslednja stališča:

Izvršni odbor ugotavlja, da je položaj na območjih, ki jih je prizadejala naravna katastrofa resen, saj gre za zelo veliko materialno škodo in ogroženost prebivalstva, zelo otežkočeni pa so tudi življenjski in delovni pogoji. Prizadeti so kraji, ki sodijo med manj razvite v SR Sloveniji in so bili zato v zadnjih letih tudi deležni skupne družbene pomoči, ki naj bi jim ob lastnem deležu zagotavljala hitrejši in učinkovitejši družbenoekonomski razvoj. Zato izvršni odbor poudarja, da je potrebno ob tej naravni katastrofi nadaljevati s to pomočjo, jo ustrezno okrepiti in z učinkovito solidarnostno akcijo poskrbeti, da se bo življenje v teh krajih kar najhitreje normaliziralo.

Izvršni odbor ugotavlja, da so družbeni in politični dejavniki v prizadetih območjih, tako na občinski ravni kot tudi v krajevnih skupnostih, hitro in učinkovito ukrepili ter tudi ob tej naravni katastrofi potrdili učinkovitost našega samoupravnega organiziranja. Ljudje v prizadetih krajih si pomagajo kolikor je v danih pogojih to sploh možno, upravičeno pa pričakujejo, da jim bodo v tej nesreči pomagali vsi delovni ljudje v naši republiki, saj so tudi sami solidarnostno prispevali k blažitvi posledic elementarnih nesreč.

V prizadetih krajih ni več nikogar, ki ne bi bil deležen vsaj najnujnejše pomoči, saj so se prebivalci v krajevnih skupnostih takoj organizirali in skupaj z Rdečim križem Slovenije, JLA, Zvezo socialistične mladine Slo-

venije, Zvezo tabornikov, organi milice in ostalimi dejavniki učinkovito, hitro in sproti reševali najnujnejše probleme.

Izvršni odbor podpira prve ukrepe izvršnega sveta skupščine SR Slovenije in republiškega štaba za civilno zaščito, ki že omogočajo odpravljanje posledic potresa, nujne začasne preselitve prizadetih prebivalcev in zagotavljanje varnosti njihovega imetja. Izvršni odbor poziva vse delovne ljudi in občane, organizacije združenega dela, samoupravne interesne skupnosti in druge, da naj se odzovejo pozivom republiškega štaba za civilno zaščito in Rdečega križa Slovenije ter naj z zbiranjem denarnih prispevkov, šotorov, prikolic in z vsem ostalim, kar lahko v tem trenutku omogoči vsaj osnovne pogoje za življenje in delo na potresnem območju, sodelujejo v solidarnostni akciji. Poziva vse delovne organizacije, da že v mesecu maju, oziroma juniju, prispevajo v solidarnostni sklad po zakonu predvidena sredstva iz enodnevnega osebnega dohodka. Posebej poziva k solidarnostni pomoči delavne kolektive tistih OZD, katerih člani so delovni ljudje s prizadetega območja.

Izvršni odbor poziva tudi vse podpisnike družbenega dogovora o načinu porabe in upravljanja s sredstvi solidarnosti za odpravo posledic naravnih nesreč, da čimprej sprejmejo sporazum, s katerim bi sredstva in ostanka v letu 1975 zbranih sredstev po zakonu o oblikovanju sredstev solidarnosti za odpravljanje posledic naravnih nesreč namenili kot pomoč prizadetemu območju. Izvršni odbor RK SZDL Slovenije prav tako predlaga, da se ob sprejemu zakona na odpravljanje posledic potresa in Kozjanskem upoštevajo tudi nastale razmere na Tolminskem in v Posočju.

Ob tej priložnosti izraža izvršni odbor RK SZDL Slovenije polno solidarnost z delovnimi ljudmi severovzhodne Italije, ki jih je prizadel nedavni potres, hkrati s solidarnostjo z Beneškimi Slovenci, ki jim velja kot slovenski manjšini v Italiji naša posebna skrb.

15. 5. 1976 - ŠT. 19. - L. XXXV - CENA 3 DIN
GLAVNI UREDNIK: VOJKO ČERNELC
ODGOVORNI UREDNIK: BOJAN SAMARIN

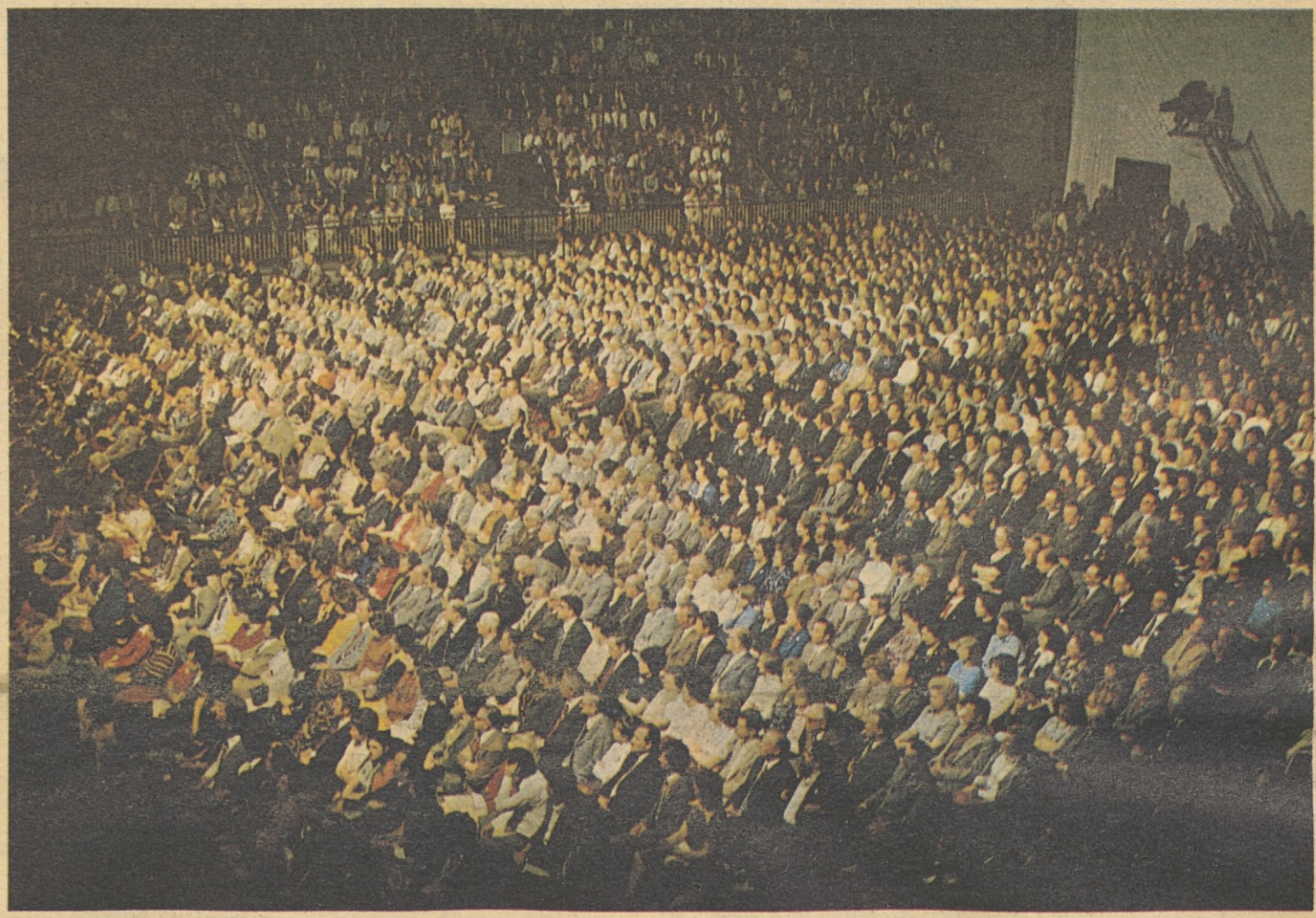
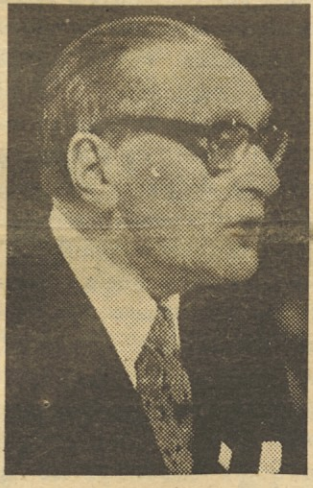
Misel, živa 100 let

Cankar je ves in z vso svojo umetnostjo živel za tisti svoj čas, v katerem je zavestno in z vsem svojim ustvarjalnim hrepenjem zaslužil dobo, ki prihaja, je ob otvoritvi osrednje proslave 100-letnice rojstva pisatelja dejal Edvard Kardelj. Dejal je, da je bila njegova beseda polna ljubezni do človeka, ki hrepeni po bolj človečnem, do delavca - proletarca, v katerem je videl bodočnost, bila je polna ljubezni do naroda - proletarca, kakor ga je imenoval, trdno je verjel v svobodno bodočnost slovenskega naroda, preroško je napovedoval zgodovinsko nujnost nastanka Jugoslavije kot zvezne države svobodnih in enakopravnih narodov.

Kardelj je govoril o ostrini, s katero je Cankar razkrinkaval reakcionarnost in brezperspektivnost vladajoče družbe slovenskega naroda in njenega klerikalnega in liberalnega malomeščanskega priveska. Poudaril je, da dd Cankarja še nihče ni tako ostro in tako globoko razkrinkal zgodovinske preživelosti klerikalizma in njegove nevarnosti za bodočnost slovenskega naroda, za slovenski liberalizem pa je sam dejal, da je pravi svobodni še bolj nevaren kot armada kaplanov agitatorjev. In nihče pred njim ni tako ostro osmešil in razglasil duhovne neobglednosti slovenskega meščanstva, njegove odtujenosti od resničnega slovenskega ljudstva. Prav zato, je dejal Kardelj, ker je vse to zgodaj spoznal, je Cankar našel pot do delavskega razreda, do delavskega političnega gibanja, do socializma.

To Cankarjevo spoznanje pa ni bilo samo idejno in politično prepričanje, bilo je tudi spoznanje umetnika, je dejal Kardelj. Dobro se je zavedal, je dejal, da slovenska književnost in kultura sploh ne more biti več, kakor sam pravi, bela krizantema malomeščanske romantike, ampak da bo izvirala iz tistih navpih duhovnih tokov, ki jih prinaša naraščajoča vloga novih družbenih sil, se pravi mladega delavskega razreda.

S svojo umetniško besedo je bil Cankar dejansko idejni znanilec narodnoosvobodilne vojne, je dejal Kardelj, slovenskega in vseh jugoslovanskih narodov ter naše socialistične revolucije. Cankarjeve besede - Narod si bo pisal sodbo sam, ne frak mu je ne bo in ne talar - so bile uresničene, to pa je največje priznanje, ki ga umetniku lahko da njegov narod in čas,



Kulturnopolitična manifestacija, kakršna je bila osrednja prireditev ob Cankarjevem jubileju v ljubljanski hali Tivoli, se bo kot neposredno doživetje globoko vtisnila v spomin več kot 6000 ljudem, ki so se zbrali na proslavi. Med delegacijami, ki so do zadnjega kottička napolnile slavnostni avditorij, so bile tudi številne osebnosti našega političnega in kulturnega življenja. Slavnost je začel Edvard Kardelj, predsednik republiškega odbora za proslavljanje Cankarjevega

jubileja, ki je spregovoril o Cankarjevi izkustveni in preroški misli, njegovem političnem delovanju in umetniškem ustvarjanju, ki je polno stoletje vplivalo na našo narodnostno, politično in kulturno družbeno zavest. O osebnosti Ivana Cankarja je govoril podpredsednik SAZU dr. Bratko Kreft. Sledila je odrska uprizoritev „Hlapca Jerneja“. O njej pišemo na 11. strani.

(Foto: A. Agnič)



Spet se je katastrofalno stresla zemlja. Številna naselja in vasi v okolici Vidma je potresni sunek zravnil z zemljo. Več kot 900 mrtvih so že našli v ruševinah, 400 pa jih še pogrešajo. Potres ni prizanesel tudi Posočju. Ogromna materialna škoda, večja od tiste na Kozjanskem je prizadela prebivalce tolminske in novogoriške občine. Smrtnih žrtev k sreči ni bilo. Kot že mnogokrat doslej, se je tudi v tej nesreči pokazala velika solidarnost naših delovnih ljudi. Pomagali so takoj in organizirano, kar je vsaj deloma omililo posledice. Brez strehe nad glavo je ostalo več kot 1000 družin.

Pomoč še vedno prihaja in je še vedno potrebna. Solidarnost so izrazili delovni kolektivi in družbenopolitične organizacije iz vse Jugoslavije. Med drugimi je svojo solidarnost izpričal tudi svet Zveze sindikatov BiH, saj v brzojavki republiškega sindikalnemu svetu poudarja, da lahko pri odstranjevanju te nesreče računamo na solidarnost delovnih ljudi Bosne in Hercegovine.

Več na 8. in 9. strani današnje številke.

Zapleti okoli »pet mesecev« Parentiuma v Poreču

„Ne bomo zamudili!“ trde delavci (in še kdo) ljubljanske Tehnike, ki grade v Poreču nov hotel A kategorije. Povsem nekaj drugega pa je, zakaj je bilo vodstvo delovne organizacije prisiljeno (ali je taka trditev samo izgovor?) podpisati dogovor pod tako neugodnimi pogoji in kakšne človeške, osebne in družbenopolitične sestavine se vse skrivajo za razmišljanjem (in sklepanjem) o normalnem in nenormalnem delu gradbincev.

STRAN 3

PREPIH ZAVOLJO NAGRAD

V celjskem Ingradu so uveljavljali določila nove ustave prav tako kot drugje. Morda celo bolje, kakor je to veljalo „kot normalno“ za celjsko področje. Sporne so stvari postale šele takrat, ko so sprejeli sklep, da bodo „za uveljavljanje nove ustave“ posebej nagradili tri vodilne uslužbenice. Delavci so za sklep zvedeli šele „post festum“, čeprav bi bila verjetno „v duhu nove ustave“ primernejša obrnjena pot sklepanja...

STRAN 8

KAJ SMO STORILI...

Za vsebino gre

Kako izjemnega pomena za našo gospodarsko rast je postal izvoz naših izdelkov in tudi našega znanja na tuje trge, ni treba posebej poudarjati. Znano je tudi, da bo treba v nastopu gospodarstva na tujih trgih marsikaj spremeniti: povežati zunanjetrgovinska predstavništva v bolj učinkovite celote, preusmeriti trgovino s pretežno uvoznih na izvozne naloge, naša celovita zunanjetrgovinska prizadevanja pa preusmeriti na trge, kjer bomo laže in bolje prodajali. V bodoče naj bi prednost v zunanjetrgovinski menjavi dajali predvsem deželam v razvoju in socialističnim državam, pri čemer naj bi izvažali zlasti opremo, tehnologijo, opravljali inženiring posle, izvajali investicijska dela, gradili kompleksne objekte...

V slovenskem gospodarstvu bodo našete naloge nemara še teže izvedljive; slovensko gospodarstvo je v pretežni meri usmerjeno na trgovanje z industrijsko razvitiimi deželami, tam ima tudi večino poslovnih predstavništva, med katerimi pa je kaj malo predstavništva industrije.

Sindikati so, glede na sklepe o delovanju, sprejete na osmem kongresu Zveze sindikatov Slovenije, tvorno posegli tudi na to področje. Ob koncu minulega leta so se sindikati skupaj z gospodarsko zbornico odločili za akcijo, katere cilj je bila boljše organiziranost nastopa našega gospodarstva na tujih trgih in predvsem dvig ravni naše zunanjetrgovinske menjave. Hkrati so v največjih slovenskih zunanjetrgovinskih organizacijah sindikalne organizacije in samoupravne organe „obvestili“ in se z njimi pogovorili o razmerah v zunanji trgovini – ter o nalogah in načinih izvajanja zunanjetrgovinske politike. Ob tej priložnosti so sprejeli tudi sklepe in stališča o delovanju sindikatov na tem področju. Ustanovili so tudi komisije za skladno delovanje sindikatov – na ravni konzorcijev in interesnih skupnosti.

Sindikati pa so skupaj z zbornico začeli tesno sodelovati v akciji za povezovanje gospodarstva.

Če ocenjujemo dosedanje rezultate delovanja sindikatov na področju zunanjetrgovinske dejavnosti slovenskega gospodarstva in njegovega povezovanja, da bi uspešne nastopalo na tujih trgih, moramo nasploh ugotoviti naslednji značilnosti: medtem, ko prvi „koraki“ sindikatov na tem področju delovanja niso najbolj uspešni, je združeno delo znatno boljše „reagiralo“ na akcijo za samoupravno organiziranost zunanjetrgovinske menjave. Tako sta tik pred ustanovitvijo konzorcija za nastope našega gospodarstva na trgih dežel in stališča in samoupravna interesna skupnost za nastope na trgih socialističnih držav. Povezovanje OZD oziroma njihovih poslovnih enot v zahodnih državah pa je zavoljo pričakovanja nove zakonodaje preloženo.

Vendar z dosedanjim uspehom akcije še ne moremo biti povsem zadovoljni, trdijo v slovenskih sindikatih. Ni namreč še uspelo združenega dela na tem področju povezati na temelju dohodkovnih odnosov, ker je bilo v tej dejavnosti združeno delo doslej preveč razdrobljeno, daleč od ustavne organiziranosti in preveč usmerjeno v uvoz; predvsem pa je največja ovira za uspešnejši nastop dejstvo, da združeno delo še nima poenotenih razvojnih programov in ne usklajenih interesov ne na domačem ne na tujem trgu. Skratka, gre za to, pravijo v sindikatih, da bo treba v formalno obliko ustavne organiziranosti združenega dela vgraditi tudi ustrezne odnose v združenem delu doma in organizacijsko enoten sistem nastopanja na tujih trgih.

BORIS RUGELJ

SEMINARJI ZA ORGANIZATORJE IN NOSILCE INVENTIVNE DEJAVNOSTI V OZD

September – novi rok

Že v tem mesecu bi se morali zvrstiti seminarji za nosilce in organizatorje inventivne dejavnosti v organizacijah združenega dela. Za te seminarje pa še niso bile opravljene vse priprave. Mimo tega v maju že teče javna razprava o osnutku zakona o združenem delu, ki bo

močno angažirala vse sindikalne aktiviste. Da bi bilo delo temeljito pripravljeno in opravljeno, so seminarji za nosilce in organizatorje inventivne dejavnosti v OZD po sklepu izvršnega odbora predsedstva RS ZSS prestavljeni na september 1976.

R. N.

POLITIČNI TEČAJI DO NADALJNJEGA

V Dolenjskih Toplicah

RS ZSS in RK ZSMS navzlic vsej skrbi še ni uspelo zagotoviti prostorov, kjer bi se stalno vrstili dvomesečni politični tečaji. Potem ko so bili ti tečaji dlje časa v Jasnici pri Kočevju, trenutno potekajo v Dolenjskih Toplicah. Tam naj bi bili tudi

do nadaljnega oziroma dokler sindikalni in mladinski organizaciji ne bi uspelo najti možnosti za trajno zagotovitev prostorov za politične tečaje. Tako je na zadnji seji sklenil IO predsedstva RS ZSS.

R. N.

RO SINDIKATA DELAVCEV KOVINSKE INDUSTRIJE SLOVENIJE ZA POMOČ RUDARJEM IZ KANIŽARICE

Bodimo solidarni

RO sindikata delavcev energetike in premogovništva Slovenije je pred časom že pozval vse osnovne organizacije, naj spodbudijo akcijo, da bi kolektivni energetike in premogovništva prispevali enodnevni zaslužek kot svojo solidarno pomoč rudarjem iz Kanižarice. Kot

je znano, je pobuda naletela na zelo ugoden odmev. Na zadnji seji pa je tudi RO sindikata delavcev kovinske industrije Slovenije pozval rudarje iz Mežice in Idrije, naj se pridružijo solidarnosti akciji za pomoč tovarišem iz Kanižarice.

R. N.

SINDIKAT DELAVCEV ZNANOSTI IN VISOKEGA ŠOLSTVA SLOVENIJE

DOGRAJEVATI ZNANJE

Na dnevnem redu: preobrazba srednjega šolstva v v usmerjeno izobraževanje

Delegati RO Sindikata delavcev znanosti in visokega šolstva Slovenije so poudarili, da se morajo aktivno vključiti v preobrazbo srednjega šolstva tudi visokošolski delavci, kajti visoko šolstvo naj bi bilo sestavni del usmerjenega izobraževanja. Zaradi te neposredne povezanosti bi bilo potrebno, da tudi visokošolski učitelji sodelujejo pri sestavi učnih programov za srednje šole. Tako bodo tudi boljše vedeli, kakšno znanje dobijo dijaki v srednjih šolah, po drugi strani pa bodo lahko ne-

kako določili, kakšno znanje je potrebno za nadaljnji študij na fakultetah. Kar pa je najvažnejše, učna snov se ne bi ponavljala, temveč dopolnjevala.

Pri pripravi statuta za visoke šole bo treba glede vpisnih pogojev odstopiti od dosedanjih preveč formalnih pogojev in predvsem upoštevati znanje kandidata in ne več toliko instucijo, iz katere je prišel. Seveda pa bi bilo še prej potrebno napraviti analizo o tem, kaj mlad človek mora znati ob vstopu na fakulteto.

Delegati republiškega odbora sindikata delavcev znanosti in visokega šolstva, med katerimi so tudi visokošolski učitelji, se zavedajo, da bo za nov način izobraževanja potrebno usposobiti tudi pedagoške kadre.

Osnovna preobrazba višjega in visokega šolstva je v tem, da ni več izjema, temveč da je široko odprto. V svojem okviru pa mora šolstvo odpreti nova področja izobraževanja, da bo lahko odgovorilo na naloge, ki jih ima v družbeni reprodukciji.

STANKA RITONJA

REPUBLIŠKI ODBORI SINDIKATOV SPREJMAJO DELOVNE NAČRTE ZA SODELOVANJE V JAVNI RAZPRAVI O OSNUTKU ZAKONA O ZDRUŽENEM DELU

Temeljito in odgovorno

V tem tednu so se delegati enajstih od skupno 18 republiških odborov sindikatov temeljiteje seznanili z vsebino osnutka zakona o združenem

delu in hkrati sprejeli delovne načrte za aktivno sodelovanje v javni razpravi o „mali ustavi“. Vsi delovni načrti poudarjajo dolžnost sindikatov, da morajo

v TOZD storiti vse, da bi se delavci lahko ne le doobra seznanili z osnutkom zakona, ampak da bi v organizirani razpravi na demokratičen način lahko izrekli tudi svoje predloge, mnenja in pripombe k predlaganim rešitvam. Osnovo za razpravo naj povsod pomeni temeljita ocena samoupravnih razmer s predlogi za izboljšanje, ki jih ponuja osnutek „male ustave“. Da bi tako tudi dejansko bilo, so republiški odbori na podlagi že sprejetega akcijskega programa delovanja slovenskih sindikatov v javni razpravi o osnutku zakona o združenem delu v delovnih načrtih svojega delovanja tudi konkretneje predvideli, kako bodo organizacijam, ki jih povezujejo, nudili strokovno in drugo pomoč. Med drugim predvideva vsak RO po več razprav v organizacijah združenega dela posameznih dejavnosti, na katerih bi kar najbolj podrobno spregovorili o vsebinsko zaokroženih poglavjih osnutka o združenem delu.

M. G.

IZ OBČINSKIH ORGANIZACIJ

RAVNE NA KOROŠKEM

Srebrni znak Zveze sindikatov Slovenije so podelili osnovnim organizacijam sindikata kovačnice Železarne Ravne, metalurških obratov rudnika Mežica in TOZD Gradis Ravne, prejelo pa ga je še naslednjih 15 posameznikov: Ludvik Šisernik, Kristjan Pečovnik, Slavica Raušer in Albin Hilcman (Rudnik Mežica), Franc Košak, Lizika Gorinšek, Jakob Konič, Oto Hafner, Miha Ošlak, Ivan Tratnik in Anton Vastl (Železarna Ravne), Franc Ivartnik (Koroški zdravstveni dom Ravne), Ana Valenti (Tovarna pohištva Prevalje), Rezka Fajmut (Stavbenik Prevalje), in Franc Fužir (Tovarna lesovine Prevalje).

J. G.

V temeljnih organizacijah združenega dela na območju občine Ravne na Koroškem bodo začeli z javno razpravo o osnutku zakona o združenem delu najpozneje 20. maja. Pred tem bodo o osnutku zakona o združenem delu že razpravljali na sestankih vodij delegacij.

V Meziški dolini bo trajala javna razprava o osnutku zakona o združenem delu predvidoma do konca meseca junija. Vodil in usmerjal jo bo poseben 24-članski politični aktiv.

V občini Ravne na Koroškem bodo združili javno razpravo o osnutku zakona o združenem delu z oceno samoupravne organiziranosti v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela. V vseh temeljnih in drugih organizacijah združenega dela bodo morali izdelati podrobno oceno samoupravne organiziranosti, osnutek zakona o združenem delu pa bo izhodišče za sestavo akcijskih programov, da bi samoupravno organiziranost združenega dela tudi v Meziški dolini kar najbolj približali teženjam nove ustave in zakona o združenem delu.

M. A.

DRAVOGRAD

Predsedstvo občinskega sveta Zveze sindikatov Dravograd je na razširjeni seji sprejelo načrt javne razprave o osnutku zakona o združenem delu in določilo naloge sindikatov. Med drugim so se že sešli politični aktivisti v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela in vodje delegacij. Pri tem računajo, da bi v samoupravnih interesnih skupnostih končali javno razpravo o osnutku zakona o združenem delu do 20. maja. Javna razprava o osnutku zakona o združenem delu pa bo v temeljnih organizacijah združenega dela potekala na članskih sestankih, ki jih bodo opravili do konca junija.

E. K.

LJUBLJANA-BEŽIGRAD

Srebrni znak ZSS so podelili 26 posameznikom in 3 osnovnim organizacijam sindikata. Med posamezniki so to odličje prejeli: Slavko Baloh, Florjan Bogdan, Stjepan Korbelj, Zvone Mencej in Ferdo

R. Š.

IZ REPUBLIŠKIH ODBOROV

SINDIKAT DELAVCEV V PROMETU IN ZVEZAH SLOVENIJE: IO je pripravljen razgovor o nalogah sindikata delavcev prometa in zvez v zvezi z organizacijo razprave o osnutku zakona o združenem delu. Skupaj s centrom RS ZSS za samoupravno sporazumevanje o dohodku in njegovi delitvi pa je izvršni odbor organiziral tudi posvetovanje o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke v letalski dejavnosti in v dejavnosti zračnega prometa.

SINDIKAT DELAVCEV KULTURE SLOVENIJE: Delegati RO so na zadnji seji med drugim prislunili informaciji o preobrazbi srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje.

SINDIKAT DELAVCEV TEKSTILNE IN USNJARSKE INDUSTRIJE SLOVENIJE: RO je na zadnji seji izrekel nezaupnico članom iniciativnega odbora za združevanje usnjarske industrije Slovenije. Izvršni odbor pa je obravnaval pogoje gospodarjenja in posledice delovanja novih predpisov o zavarovanju plačil med uporabniki družbenih sredstev.

SINDIKAT DELAVCEV GOŠTINSTVA IN TURIZMA SLOVENIJE: Republiški odbor je na plenarnem zasedanju med drugim obravnaval tudi osnutek dogovora o temeljih plana SRS za obdobje 1976–1980 ter vlogo in pomen ljudske obrambe in družbene samozasčite ter s tem povezane naloge sindikata.

SINDIKAT OBRTHNIH DELAVCEV SLOVENIJE: Na seji RO so povzeli ugotovitve iz javne razprave o preobrazbi srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje, ugotovile iz razprave o problemih pri uveljavljanju zdravstvenega varstva delavcev ter pregledali aktivnost delegatov republiškega in občinskih odborov sindikata.

SINDIKAT DELAVCEV GRAFIČNE IN PAPIRNE INDUSTRIJE SLOVENIJE: Delegati republiškega odbora so se seznanili z informacijo o prvem osnutku zakona o založništvu.

SINDIKAT DELAVCEV KOVINSKE INDUSTRIJE SLOVENIJE: RO je med drugim razpravljalo o preobrazbi srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje.

SINDIKAT DELAVCEV ZDRAVSTVA IN SOCIALNEGA VARSTVA: Na plenarni seji so se delegati RO seznanili z reformo srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje.

RO Sindikata delavcev kemične industrije Slovenije naj bi na seji v tork med drugim obravnaval oceno delegatskih razmerij v republiškem odboru in sprejel dogovor o akcijah ob javni razpravi o osnutku zakona o združenem delu. Pravimo: naj bi obravnaval, kajti tega zaradi nesklepčnosti ni mogel.

Prisotni delegati so ostro obsodili neodgovornost svojih tovarišev, med katerimi nekateri že nekajkrat neopravičeno niso prišli na seje. Zato so se dogovorili, da bo RO vsem občinskim komitejem ZKS predlagal, naj ocenijo odnos delegatov-komunistov do opravljanja njihove delegatske dolžnosti. Mi pa naj dodamo samo še to, da bi bilo ne le nujno, ampak predvsem prav, če bi RO z (ne) dejavnostjo svojih delegatov seznanili zlasti še organizacije, kjer so bili le-ti izvoljeni. Delegatska baza bo, upajmo, vedela, kaj ji je storiti.

M. G.

GRADBENA OPERATIVA V ZAGATI

Le delavci v precepu?

Slovenska gradbena operativa ima za letos v poprečju zasedene svoje zmogljivosti od 50 do 60 odstotno. Tista podjetja, ki nimajo dovolj dela, si zato na vse načine konkurirajo. Do ostrega „zbijanja“ cen prihaja celo v konkurenci TOZD v sestavi iste OZD ali SOZD. Tako stanje navdse spretno izkoriščajo investitorji. Račune bodo seveda plačali delavci, saj v podjetjih, kjer nimajo dovolj dela, že napovedujejo, da ne bodo uresničevali določil sindikalne liste, da še ne bodo uveljavljali družbenega dogovora o minimalnih standardih za delovne in kulturne razmere pri zaposlovanju in podobno.

IO RO sindikata gradbenih delav-

cev Slovenije je na zadnji seji ocenil, da stagnacija v gradbeni operativi glede na predvidena dela na področju stanovanjske gradnje, cestnega gospodarstva in drugih gradenj ne bo več dolgo trajala. Zato je obsodil primere omenjenega in podobnega ravnanja ter je vse kolektivne pozval k doslednemu spoštovanju sprejetih dogovorov in sporazumov. Še posebej jih je opozoril, naj med seboj kar najbolj usklajujejo delo in tako rešujejo probleme, ki niso neresljivi. Gre predvsem za primere zapiranja za lastni plot, zavoljo česar nekatera podjetja, ki imajo dovolj dela, iščejo nove delavce, „sosedje“, ki jim manjka dela, pa ne vedo, kako bi zaposlili svoje ljudi.

M. G.



JANEZ BARBORIČ, PREDSEDNIK SLOVENSkih SINDIKATOV, MED UDELEŽENCI 8. IN 9. POLITIČNEGA TEČAJA

MOČ IN ODGOVORNOST

Osnutek zakona o združenem delu daje sindikatom mnogo več veljave na vseh področjih življenja in dela. V javni razpravi je potrebno pred vsem spreminjati dosedanje samoupravno organiziranost z duhom in črko osnutka zakona o združenem delu, ki konkretizira ustavna določila

Minuli teden je predsednik slovenskih sindikatov Janez Barborič govoril slušateljem osmega in devetega političnega tečaja v Dolenjskih Toplicah.

Tudi ta seminar je posvečen predvsem usposabljanju sindikalnih aktivistov za uresničevanje nalog, ki so pred organizacijo. „Tudi na tem seminarju velja, da se moramo vsi usposobiti za opravljanje vse bolj odgovornih in tudi zahtevnejših nalog, ki so pred sindikati. V ustavi so zelo jasno napisane naloge sindikatov v naši družbi, osnutek zakona o združenem delu pa jih konkretizira in tudi natančno določa pravice, obveznosti in odgovornosti sindikata v združenem delu in v družbi sploh,“ je opozoril predsednik slovenskih sindikatov že takoj na začetku razgovora.

Janez Barborič je govoril o nalogah sindikata z aspekta vprašanj, s katerimi se osnovne organizacije, občinske in zveze sindikatov nasploh ukvarjajo v tem trenutku. Nedvomno je pred članstvom v sedanjem trenutku najbolj aktualna javna razprava o osnutku zakona o združenem delu. Ne zato, ker je to trenutno aktualno, temveč zato, ker je zakon pravo orožje

delavcev in občanov za uresničevanje njihovih elementarnih pravic in dolžnosti, ki jim jih daje ustava.

ZAKON JE JASEN

Osnutek zakona o združenem delu govori o nalogah sindikalne organizacije v več določilih. Janez Barborič je še posebej opozoril na 30. člen zakona, ki daje sindikatom pobudo za ukrepe in tudi za neposredno ukrepanje, da bi delavci uveljavili svoje družbenoekonomske in druge samoupravne pravice ter da odločajo o vseh drugih vprašanih svojega družbenoekonomskega položaja. Sindikalna organizacija ima pravico dati pobudo in predlog za sklenitev samoupravnega sporazuma in začeti postopek za ponovno obravnavanje sklenjenih samoupravnih sporazumov, če meni, da se z njimi kršijo samoupravne pravice delavcev in družbenoekonomski odnosi določeni z ustavo.

Nedvomno velja še posebej omeniti, da je po določilih zakona sindikalna organizacija tudi udeležena v postopku sklepanja samoupravnega sporazuma, s katerim se urejajo medsebojna razmerja delavcev v zdru-

ženem delu ali določajo merila in osnove za razporejanje dohodka in za delitev sredstev za osebne dohodke. Če v organizaciji združenega dela odločajo o vprašanih, ki zadevajo samoupravne pravice delavcev, materialni položaj in interese delavcev ter organizacije združenega dela in če je treba v procesu odločanja uskladiti interese in stališča enega dela delavcev z interesi večine delavcev, morejo organi v organizaciji združenega dela omogočiti sindikalni organizaciji, da ta vprašanja obravnava, in hkrati mora obravnava vse rešitve, ki jih predlagajo na zahtevo sindikalne organizacije... Skratka do njih mora zavzeti stališče.

EZD ZUNAJ ZAKONA

To je pravzaprav temeljni člen v osnutku zakona, ki govori o nalogah sindikalne organizacije. Janez Barborič je udeležencem političnega tečaja še posebej navedel nekaj primerov, ki so značilni kot neizpolnjevanje ustavnih zahtev pri konstituiranju temeljnih organizacij združenega dela. „V praksi se srečujemo z različnimi rešitvami pri organiziranju temeljnih organizacij,“ je dejal. „Lah-

ko bi rekli celo, da so tudi ti sočlanske temeljne organizacije, da znotraj njih obstaja več enot, ki so tudi ekonomsko, tehnološko in samoupravno zakrožene celote. Le-te ponekod imenujejo enote združenega dela, ki so v resnici zunaj zakona. V osnutku in ustavi ni govora o takih EZD. Tudi druga skrajnost, ki jo srečujemo, ko so v nekaterih delovnih organizacijah organizirali le temeljne organizacije v okviru dejavnosti skupnih služb, denimo gradbeništvo, prevoz... kaže, da smo pogojem za konstituiranje TOZD posvečali premalo pozornosti. Lahko bi rekli, da ustave in osnutka zakona o združenem delu sploh niso prebrali v takih kolektivih.“

no, kako bodo delavci v združenem delu in občani obvladovali vsa vprašanja, s katerimi se srečujemo v procesu družbene reprodukcije, in sicer v družbi sploh. Z dosedanjim delegatskim sistemom ne smemo biti zadovoljni, kajti vse preveč je še stara, usedlin „poslanskega“ ravnanja, premalo verificiranja stališč in predlogov v bazi... To je še posebej očitno pri delovanju samoupravnih interesnih skupnosti, kajti prepogosto so v ospredju le pritiski za sredstva, ne pa argumentirana razprava o združevanju interesov v okviru teh skupnosti. Prav sindikat ima pri oživiljanju delegatskih odnosov pomembno vlogo. Ne le zato, ker tako piše v osnutku zakona ali v ustavi, temveč predvsem zato, ker je to tista organizacija delavskega reda, ki ima realno zagotovljene vse možnosti, da z organizirano akcijo presega sedanje in gradi nove odnose.

Janez Barborič je opozoril, da dohodkovni odnosi niso vzpostavljeni tudi pri planiranju nadaljnega razvoja našega gospodarstva. Ne nazadnje potrjuje to tudi podatek, da je v srednjeročnem načrtu prijavljenih 750 projektov za investiranje, vendar je le 62 pripravljenih tako, kot je potrebno, le trije imajo zagotovljeno tudi finančno kritje. Vse prevelike so še vedno želje po bančnih sredstvih, preveč je zanašanja na različna druga posojila... premalo pa takšnega urejanja odnosov, v katerih bi se delovne organizacije odločale za kompleksno urejanje proizvodnje od surovih do prodaje.

NAGRAJEVANJE PO DELU

Lahko bi rekli, da stoji pred sindikatom v naši družbi med prvenstvenimi nalogami boj za višjo produktivnost. Že sam podatek, da še vedno 60 odstotkov zaposlenih prejema osebne dohodke na osnovi izobrazbe, delovnega staža itd., ne pa na osnovi količine vložene dela, je zgovoren. Sindikat v vsaki temeljni organizaciji in družbi nasploh mora v bodoče posvetiti veliko več pozornosti nagrajevanju po delu.

„Še pred nekaj leti smo se v Sloveniji srečevali z zelo velikimi socialnimi razlikami, z zelo čudnimi razmerji med najvišjimi in najnižjimi osebnimi dohodki... Ta neskladja smo uspeli popraviti s pomočjo samoupravnega sporazumevanja. Lahko trdim, da takšnih ekscesov, kot smo jih srečevali prej, danes ni več in da se je družbeno dogovarjanje in samoupravno sporazumevanje prav pri razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke pokazalo kot učinkovit instrument za razreševanje pogosto tudi zelo kritičnih problemov.“ K temu je Janez Barborič še dodal, da sicer z dosedanjimi rezultati v procesu samoupravnega sporazumevanja ne moremo biti zadovoljni, toda korak na-

Republiški odbor sindikata delavcev trgovine Slovenije poziva vse osnovne in občinske organizacije sindikata, da se čimprej vključijo v solidarnostno akcijo za pomoč prebivalstvu na območju, ki ga je prizadel potres. Pomoč naj delovni kolektivi prispevajo po lastnih možnostih bodisi v materialu ali v denarju.

O svojih prispevkih obveščajte RO sindikata delavcev trgovine Slovenije.

RO SINDIKATA TRGOVINE SLOVENIJE 13. 5. 1976 LETA

DOHODKOVNI ODNOSI

Predsednik slovenskih sindikatov je prav zaradi tega še posebej opozoril na določilo v osnutku zakona o združenem delu, kjer govori o pravi in dolžnosti za organiziranje temeljne organizacije v tistih primerih, kjer obstajajo za to pogoji. Sindikalna organizacija ima prav v tem primeru še posebne naloge in gotovo ni po naključju zapisano v osnutku zakona določilo, da lahko sproži postopek za konstituiranje tudi organ družbenopolitične skupnosti ter družbeni pravobranilec samoupravljanja. „To določilo je bilo nujno potrebno zapisati v novi zakon,“ je dejal Janez Barborič, „kajti vse preveč je bilo doslej izigravanje, neodgovornosti in tudi posploševanja pri ocenjevanju pogojev za konstituiranje temeljnih organizacij združenega dela.“

Tako je poudaril Janez Barborič in ob tem dodal, da se v praksi še vse premalo zavedamo pomena urejenih dohodkovnih odnosov, ki so v resnici temelj in najbolj realna osnova za združevanje v delovno organizacijo, sestavljeno organizacijo in v poslovne skupnosti. In predvsem od razvoja delegatskih razmerij je odvis-

prej je storjen. Gotovo velja opozoriti tudi na to, da nam je s samoupravnim sporazumevanjem uspelo „potisniti“ delitev sredstev za osebne dohodke v družbeno sprejemljive okvire. In bržčas je tudi res, da bolj ko se bo naša družba razvijala, bolj se bodo manjšali razponi v osebnih dohodkih, torej se bodo manjšale socialne razlike itd. Točneje povedano, gre celo za vprašanje, na katerem socializem živi ali pade,“ je dejal predsednik Barborič. Prav zato v sindikatih toliko poudarjamo pomen nagrajevanja po delu in tudi samoupravno sporazumevanje, kajti to sta dve orožji za spodbujanje pri delu in hkrati tudi za „uokvirjanje“ družbeno sprejemljivih osebnih dohodkov.

SINDIKAT IN KRAJEVNA SKUPNOST

Janez Barborič je udeležence političnega tečaja opozoril, da je pred sindikalnimi organizacijami naloga, ki ni povezana le s spoznavanjem določil osnutka zakona, temveč je veliko bolj pomembno to, da spreminjamo že v razpravi o osnutku zakona svojo samoupravno organiziranost. Za sindikalno organizacijo je to vprašanje temeljna naloga, kajti predvsem v „preseganju“ sedanjih razmer, odnosov... se kaže njena vloga, njen pomen in ne nazadnje tudi njena učinkovitost. Rekli smo, da je po zakonu o združenem delu sindikalna organizacija tista, ki ima pravico in celo dolžnost za konstituiranje temeljnih organizacij, za podpisovanje samoupravnih sporazumov in urejanje drugih vprašanj, ki so življenjskega pomena za delavce v združenem delu.

Seminaristi so predsednika slovenskih sindikatov Janeza Barboriča povprašali tudi o vlogi sindikata v krajevni skupnosti. „Doselej organiziranost sindikata in temeljni družbeni celici nismo posvečali dovolj pozornosti, je pojasnil Janez Barborič. Razmišljanja o tem, kako spraviti sindikat v krajevno skupnost, so že stara, seveda pa kaže poudariti, da se v krajevnih skupnostih srečujemo s heterogenimi in zelo prepletenimi interesi. Dogovorili smo se za naslednje načelo: če je v krajevni skupnosti vsaj trideset delavcev, lahko delegirajo svojega predstavnika v krajevno konferenco SZDL ter prek nje urejajo vsa vprašanja, s katerimi se srečujejo v krajevni skupnosti. Seveda pa moramo ob tem tudi poudariti, da je dejavnost, učinkovitost in predvsem prizadevanje občanov in krajevni skupnosti odvisna od tega, ali se le-ta lotiva urejanja življenjskih vprašanj občanov in delavcev ali ne. V tistih krajevni skupnostih, kjer so taki odnosi, je dejavnost intenzivna.“

Seveda v tem zapisu nismo mogli povedati vsega, o čemer je govoril Janez Barborič z udeleženci političnega tečaja. Želeli pa smo tudi predvsem opozoriti na tista vprašanja, ki v tem trenutku pred sindikalnimi organizacijami pomembna predvsem pri opredeljevanju vloge sindikata v združenem delu in družbi.

MARJAN HORVAT

KOLENDAR NALOG

Priprave na javno razpravo o osnutku zakona o združenem delu so v polnem teku in v osnovnih organizacijah sindikata že pripravljajo vse potrebno za sestanke sindikalnih skupin in za članske sestanke. V republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije bodo že prihodnje sredo na predsedstvu naredili prvo oceno dosedanjih priprav, medtem ko so se v republiških odborih že dogovorili za svoj prispevek v javni razpravi.

Vzporedno z javno razpravo o osnutku zakona o združenem delu je pozornost sindikatov usmerjena tudi v snovanje srednjeročnih razvojnih načrtov temeljnih in drugih organizacij združenega dela, v ocenjevanje letošnjega gospodarjenja v delovnih organizacijah ter sprejemanje ustreznih ukrepov, da se poveča produktivnost dela, izkoriščenost proizvodnih zmogljivosti in poživni izvoz.

PONEDELJEK, 17. MAJA

— Tretja redna seja sekretariata RS ZSS za organizacijo javne razprave o osnutku zakona o združenem delu, na kateri bodo ocenili dosedanje priprave na javno razpravo.

— Na pogovoru z uredniki sredstev množičnega obveščanja in novinarji, ki spremljajo delovanje sindikatov, se bodo dogovorili o tem, kako naj sredstva množičnega obveščanja spremljajo to družbenopolitično akcijo in kako naj jo pomagajo vsebinsko spodbujati in usmerjati.

— Na seji RO sindikata delavcev kemične industrije Slovenije bodo razpravljali o osnutku dogovora o temeljnih družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1976–1980. Ocenili bodo tudi delegatska razmerja v republiškem odboru in se dogovorili o javni razpravi o osnutku zakona o združenem delu.

TOREK, 18. MAJA

— Na seji RO sindikata delavcev uprave, pravosodja in družbenopolitičnih organizacij Slovenije bodo spregovorili o osnutku družbenega dogovora o zagotavljanju sredstev za delo državnih organov v SR Sloveniji in se dogovorili o javni razpravi o osnutku zakona o združenem delu.

SREDA, 19. MAJA

— Na seji predsedstva RS ZSS bodo razpravljali o poteku javne razprave o osnutku zakona o združenem delu, o poteku družbenega planiranja in o letošnjih gospodarskih gibanjih. Poleg tega bodo obravnavali še osnutek dogovora o temeljnih družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1976–1980, osnutek družbenega dogovora o ukrepih za racionalizacijo stanovanjske graditve v SR Sloveniji, o uresničevanju ustavne vloge samoupravnih interesnih skupnosti v družbenih dejavnostih.

— Na sindikalni konferenci cestnega gospodarstva bodo ocenili uresničevanje samoupravnega sporazuma o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke te dejavnosti, govorili o družbenem dogovoru o skladnem razvoju prometa in zvez v letih 1976–1980 in sprejeli akcijski načrt za sodelovanje v javni razpravi o osnutku zakona o združenem delu.

ČETRTEK, 20. MAJA

— Na seji predsednikov koordinacijskih komisij za usklajevanje in usmerjanje družbene akcije za gradnjo stanovanj za delavce bodo razpravljali o uresničevanju sklepov 4. skupne seje izvršnega komiteja CK ZKS in predsedstva RS ZSS za nadaljnje usmerjanje in izvajanje stanovanjske politike v SR Sloveniji.

PRILOŽNOST, KI JO JE TREBA IZKORISTITI

V javni razpravi je osnutek zakona o združenem delu. Ta dokument ni le sad večmesečnega dela komisij, ki so ga pripravljale, temveč tudi rezultat izkušenj, ki smo si jih pridobili v dosedanji samoupravni praksi. Brez pretiravanja lahko trdimo, da prinaša „mala ustava“, kot pravimo zakonu o združenem delu, jugoslovanskemu delavskemu razredu in delovnim ljudem orožje, s katerim bodo lahko povsem obvladovali odnose v družbeni reprodukciji in v družbi nasploh ter urejali medsebojna razmerja v skladu z načeli nove ustave. Še več, novi zakon je orožje v boju za nadaljnji razvoj socialistične, samoupravne in demokratične družbe, je sredstvo za takšno ureditev procesa samoupravnega odločanja, da bosta delavec v združenem delu in občan resnično odločala o pogojih in rezultatih svojega dela.

V našem razgovoru z nekaterimi delavci so sogovorniki predvsem poudarili, da so tak zakon nujno potrebovali. Tudi zato, ker novi zakon konkretizira določila ustave in kar hkrati daje odgovore na dileme, ki smo jih v procesu samoupravnega odločanja srečevali doslej.

va zakona o združenem delu, potem moram povedati, da je zdaj predvsem stvar delavcev v temeljni organizaciji združenega dela, kaj bodo proizvajali in kako bodo gospodarili z ustvarjenim dohodkom.

Mala ustava, kot pravimo zakonu o združenem delu, zelo natančno opredeljuje pravice in dolžnosti delavcev v združenem delu. Sicer pa ne gre samo za temeljne organizacije in za organiziranost na ravni temeljne organizacije. Kar zadeva nas, še vedno ne vem, zakaj plačujemo določene prispevke za skupne službe ZP Iskra in kakšni so rezultati teh skupnih služb. Mislim, da je potrebno v razpravi o zakonu o združenem delu delavcem naliti čistega vina. Ne samo zato, ker to hočejo, temveč zato, ker je to — čisto vino resnično spodbuda za to, da začnejo razmišljati o pogojih svojega dela.

ZAHTEVAMO ČISTE RAČUNE

PETER KOVAČEK — strugar v temeljni organizaciji mehanska obdelava TAM, ugotavlja:

„Zakon o združenem delu zagotavlja, da bomo delavci vedeli, zakaj razporejamo sredstva za posamezne samoupravne interesne skupnosti in zakaj se v nekaterih primerih odpovedujemo osebnim dohodkom. Res je, da v Tovarni avtomobilov Maribor še nismo konkretno prilagajali naših razmer določilom novega zakona o združenem delu, vendar lahko rečem, da bo treba marsikaj spremeniti pri nas in v širši družbi. Sem delavec iz neposredne proizvodnje in zanima me, kdo kroji ekonomsko politiko, kdo določa posamezne ukrepe in predvsem kdo odloča o cenah posameznih izdelkov. Gre za enakopravnost, gre tudi za to, da imajo vsi subjekti gospodarjenja enake možnosti za poslovanje. Pričakujem, da bomo z novim zakonom naredili red, kajti zakon predvideva in zahteva ne le usklajeno gradnjo novih proizvodnih zmogljivosti, temveč tudi optimalizirane gradnje glede na potrebe sedanjega in bodočega trga.

Nedvomno je skrajni čas, da se delavci na začetku leta — ob pripravljanju planov in samoupravnih sporazumov o temeljnih planov — temeljito seznanimo z vsemi potrebami, ki jih ima tako imenovana družbena nadstavba. Gre za šolstvo, gre za zdravstveno in socialno zavarovanje, gre za prispevke kulturni skupnosti in drugo. Doslej nismo natančno vedeli, koliko moramo plačevati za takšne in podobne potrebe.

Osnutek zakona o združenem delu je tudi na področju samoupravnega sporazuma zelo jasn. Pa ne gre le za samoupravno sporazumevanje o negospodarskih vprašanjih, gre predvsem za to, da zelo jasno določa, kdaj, zakaj in kako morajo delavci z neposrednim izrekanjem odločati o naložbi. Velja poudariti, da postaja samoupravno sporazumevanje vse bolj osnovni družbeni instrument za urejanje medsebojnih odnosov, predvsem pa za odločanje o razširjeni reprodukciji.

Prav gotovo je kvaliteta novega zakona o združenem delu tudi v tem, da zelo natančno opredeljuje obveznosti in naloge posameznih organov v samoupravnem sporazumevanju. Sindikalna organizacija čedalje bolj postaja nosilec sporazumov in ob tem po osnutku zakona dobiva tudi pravico, da postaja „tožilec“ v primerih, ko se delavec ne zde pravilno formulirane obveznosti in pravice delavcev v združenem delu, ali ko so kršene tudi osnovne zakonske obveznosti.

Osnutek zakona o združenem delu zato pomeni veliko pridobitev za delavski razred in za delovne ljudi. Njegove rešitve spodbujajo povezovanje, delitev dela in ne nazadnje tudi usklajevanje proizvodnih programov. Morda bi kazalo še podrobneje, še konkretnije opredeliti odnose med proizvodnjo in trgovino. Prav nihče nima pravice po novem zakonu dobivati ekstra profit, posebno rento...

PROTI OZKOSTI

MARJAN ŠPES — strojni vzdrževalec v tovarni celuloze in papirja Djuro Salaj-Krško nam je pripovedoval:

„Novi zakon o združenem delu bo zminiral vse umetne tvorbe v našem gospodarstvu. Tisto, kar ne sloni na čistih dohodkovnih odnosih, kjer ti niso uveljavljeni in tudi niso pogoj za sodelovanje, bo nujno moralo spremeniti svoje obličje. Seveda ne gre le za obličje, temveč za zelo pomembne vsebinske odnose med temeljnimi organizacijami združenega dela, delovnimi organizacijami in sestavljenimi organizacijami združenega dela. Papirni čarji smo že pred nekaj leti uvideli, da so dohodkovni odnosi najpomembnejši dejavnik v procesu povezovalja. Dogovorili smo se za skupno naložbo v modernizacijo tovarne celuloze, ki znaša več kot milijardo dinarjev. Toda ker smo že takoj na začetku razčistili s tako imenovanimi sovlagateljskimi odnosi, pravicami in obveznostmi sovlagateljev in tudi uredili udeležbo pri dohodku, je bila investicija tudi spodbuda za nadaljnje povezovanje slovenske papirne industrije.

Najpomembnejše je seveda, da so čisti računi in da so delavci v temeljnih organizacijah resnično seznanjeni s cilji povezovanja slovenske papirne industrije in še bolj tudi s koristmi skupne naložbe v tovarno celuloze. Osnutek zakona je za vsakega delavca in za vsako temeljno organizacijo združenega dela orožje, s katerim lahko preprečuje vse tisto, kar bi v političnem jeziku sodilo med birokratizem in tehnokratizem. Seveda če teh določil v vsakodnevni praksi ne uporabljamo, potem so to le besede, lahko je še tako dober zakon, pa ni iz njega nič, zato moramo predvsem v temeljnih organizacijah združenega dela sedaj ponovno prevetrili našo organiziranost, naše odnose ter se sprosti dogovarjati o vsem, kar je v interesu vseh delovnih ljudi v tovarni. Ne smemo pa biti zaplotniški, temveč moramo videti tudi širše družbene cilje. Mislim, da s podajanjem družbene vsebine dohodka temeljne organizacije v veliki meri preprečujemo podjetništvo in tudi vse tisto, kar se je v preteklosti slabega nabiralo pod tem nazivom. Nedvomno je res, da tudi zaradi ozkih podjetniških interesov v preteklosti nismo bili sposobni združiti slovenske papirne industrije. Toda delavec ni kriv za to počasnost. Krivce lahko iščemo v tistih krogih, ki še vedno le tržno mislijo ter ob tem ne upoštevajo družbenih potreb. Prav s tem pa novi zakon o združenem delu prekinja in po mojem mišljenju je že v tem njegov velik pomen.“

PRIPRAVLJENI SMO

ANDREJ TOMŠIČ iz tovarne Riko v Ribnici je dejal:

„Občinski sindikalni svet v Ribnici je že pred dnevi imenoval politični aktiv za vodenje in usmerjanje javne razprave o osnutku zakona o združenem delu. Predavatelji smo si razdelili tematska področja in doslej opravili že več akcij. Pred časom smo imeli seminar v Loškem po-

toku, prvi, ki smo ga organizirali za vodstva, samoupravne organe in predstavnike družbenopolitičnih organizacij in sindikata ter predstavnike krajevne skupnosti. Izredno bogata in vsestranska razprava, v kateri so sodelovali skoraj vsi, ki so prišli na seminar, je razgrnila cel splet vprašanj. Največ jih je bilo s področja dohodkovnih odnosov in medsebojnih razmerij v združenem delu. Posebne pozornosti je bil deležen 170. člen osnutka zakona, ki govori o sankcijah zavoljo kršitve delovnih dolžnosti in druge delovne discipline. Ljudem smo morali prav tako razložiti, zakaj sestavljajo disciplinsko komisijo v temeljni organizaciji tudi osebe izven nje, ki jih delavci volijo na predlog zbora združenega dela občinske skupščine. V maju bomo podobne seminarje organizirali še v Sodražici in v Ribnici, sredi maja pa se bo javna razprava začela tudi v vseh temeljnih in drugih organizacijah združenega dela v občini.

Tudi v naši delovni organizaciji smo že pripravili vozni red za javno razpravo. Akcijski program je pred dnevi najprej obravnaval delavski svet podjetja, o njem pa je razpravljala tudi politični aktiv. Predvideno je, da bi do konca maja dale na osnutek zakona svoje pripombe, predloge in morebitne dopolnitve sindikalne skupine, nakar bo o osnutku zakona v naši delovni organizaciji spregovorila konferenca sindikata. Tako zastavljen program pa seveda terja od nas vseh, da pripravimo za javno razpravo temeljito oceno dosedanjega razvoja samoupravnih odnosov v RIKO.“

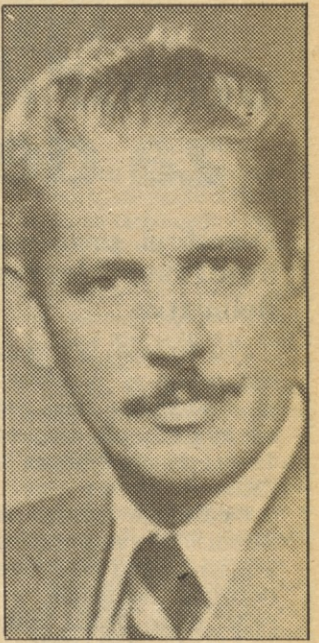
OPORA POVEZOVANJU

FRANC HUMAR, kovinostrugar v novogoriškem podjetju Vozila, v TOZD priključna vozila, je zavoljo družbenopolitičnih funkcij, ki jih ima v podjetju in v družbenopolitičnih skupnostih, spremljal že nastajanje osnutka zakona o združenem delu. Z njim je torej dobro seznanjen, čeprav, kot sam trdi, osnutka samega še ni utegnil podrobno prebrati. Vendar pa je kljub temu odločno zatrdil:

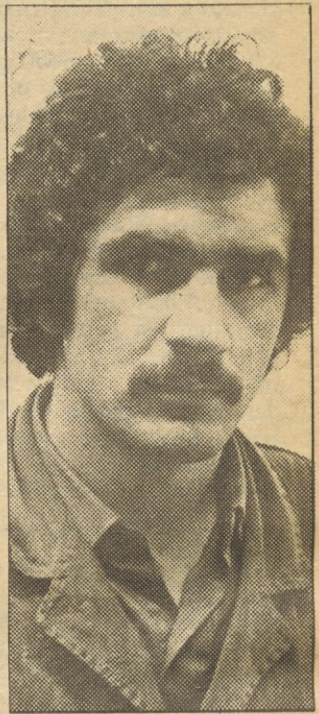
„Sodim, da nam bo zakon v veliko pomoč pri združevanju dela in sredstev. Že vsebina zakona sama namreč zavezuje k povezovanju, zato menim, da bomo lažje prodrli z zamislimi o tesnejšem sodelovanju pri naši domači konkurenci oziroma pri partnerjih.

Podjetje Vozila je namreč za naše razmere že kar preveliko, saj že sedaj pokriva z nekaterimi izdelki tretjino do dve tretjini domačih potreb po njih, nekatere pa izdelujejo pri nas samo v tem podjetju, skupaj z drugimi proizvajalci prikolic pa krepko presega potrebe domačega trga, še bolj pa jih bo v naslednjih letih. Zavoljo tega je težnja po poslovnem dogovarjanju o delitvi proizvodnih programov in skupnem nastopanju na trgu povsem razumljiva.

„Toda takšen dogovor smo doslej uspeli skleniti le z Itasom iz Kočevja,“ pravi Franc Humar. „Dogovorili smo se, da bodo v Kočevju delali prikolice z manjšo nosilnostjo, mi pa težje prikolice. Podobno se želimo dogovoriti tudi s proizvajalci prikolic iz drugih republik. Zaleti ne kažejo nikakršnega razumevanja niti za takšen poslovni pogovor, kaj šele, da bi se dogovorili, denimo, o skupnem vlaganju ali drugačnem, še globljem povezovanju dela in sredstev. Zakon naše razvojne težnje povsem podpira, zato upam, da bomo z njegovo pomočjo lažje podirali plotove ozke podjetniške po slovne politike in zaverovanja v lastno majhnost.“ R. B.



ANDREJ TOMŠIČ



MARJAN ŠPES



PETER KOVAČEK



JOŽE GAŠPERIN

SPOZNATI ZAKON

ANGELCA ČARMAN, predelavka v oddelku „pripravljalnica“ tovarne DEKORATIVNA, pripoveduje:

„O zakonu o združenem delu sem zvedela največ s televizijskega ekrana, manj pa iz časopisov; delo, funkcije in gospodinjstvo mi vzamejo toliko časa, da komaj utegnem kaj prebrati. Zato so moje predstave o tem zakonu še zelo površne. Občinski sindikalni svet bo v maju organiziral javno razpravo in takrat bomo tudi v naši delovni organizaciji podrobno predelali osnutek zakona in se o njem pomenili. Lahko pa že rečem, da je tak zakon potreben. Ni nekaj narekovanega, saj izhaja iz stopnje, ki smo jo dosegli v družbenem in ekonomskem razvoju naše družbe, je torej objektivna nujnost. Res je, da so še ljudje, ki pravijo, naj eni delajo, drugi pa vodijo, upravljajo. Tudi nekateri delavci še menijo, da je njihova dolžnost delati, nekdo pa naj jim to dobro plača. A takih je vse manj — in mislim, da bo novi zakon odpravil še tisto pasivnost, kar je je, po drugi strani pa onemogočil tiste, ki bi še radi odločali in upravljali v imenu delavcev.“

Tudi za svoje sodelavce lahko rečem, da zakona v celoti še ne poznajo, so pa toliko seznanjeni z njegovo vsebino, da se zavedajo, koliko bo pomenil za njihove interese. Da se za zakon zanimajo, lahko vidim. Sem sindikalna žena, zanimajo v svoji sindikalni skupini in predsednica odbora za informiranje: po vsakem sestanku me sodelavci sprašujejo, kaj je novega in kdaj bodo predavanja in pogovori, da bi se z zakonom поблиže seznanili. Povedala sem že, da te seminarje pripravljamo za mesec maj.

UREDITI ODNOSE

JOŽE GAŠPERIN — orodjar v EMO Celje, je dejal:

„Zakon o združenem delu prinaša mnogo konkretnih rešitev kdaj, kako in zakaj je mogoče organizirati temeljno organizacijo združenega dela. Doslej smo se srečevali z različnimi razlagami pogojev za konstituiranje, kar je ne nazadnje prispevalo tudi k temu, da imamo med drugimi tudi v EMO zelo veliko temeljno organizacijo združenega dela, v kateri praktično sploh ni mogoče organizirati neposredne samouprave. Seveda ne gre samo za pogoje za ustanavljanje temeljne organizacije, prav gotovo je najbolj pomembno, da osnutek zakona o združenem delu zelo jasno opredeljuje dohodkovne odnose med temeljnimi organizacijami združenega dela in dohodkovne odnose temeljnih organizacij do skupnih in strokovnih služb. Če smo doslej lahko strinjali tudi z neurejenimi premoženjskimi in drugimi odnosi med temeljnimi organizacijami in morda preveč dovoljevali strokovnim in skupnim službam, da odločajo v imenu nas, delavcev, poslej zakon onemogoča takšno ravnanje. Ustava in zakon zagotavljata delavcem v temeljni organizaciji združenega dela, da se sami odločajo o prihodnjem razvoju svoje organizacije, podjetja ali sestavljene organizacije. Celo spodbujata razvoj drugačnih odnosov med strokovnimi službami in neposredno proizvodnjo. Če je to načelo, če je to zahte-

PRIPRAVE NA PROSLAVO ŠTIRIDESETLETNICE STAVK TEKSTILNIH IN GRADBENIH DELAVCEV SLOVENIJE

Pomnik boja za delavske pravice

Osrednja proslava v Kranju, ki bo septembra, naj bi pomenila množično kulturno in politično manifestacijo slovenskega delavstva

Dne 10. maja se je prvič sestel odbor za pripravo proslave 40-letnice stavk tekstilnih in gradbenih delavcev, ki deluje pri republiškem svetu ZSS.

Predsednik odbora Janez Barborič je v svoji uvodni besedi spregovoril tudi o revolucionarnih dogajanjih v letu 1936, ki so sledila velikemu valu stavk v letu 1935, zletu Svobod v Celju in stavki jese-niških železarjev. Stavkovno gibanje v letu 1935 je najprej zajelo stavbinske delavce. Stavkalo je kakih 5000 gradbenih delavcev, ki so bili do tedaj v zelo slabem položaju, ker jih ni ščitila kolektivna pogodba in so jim delodajalci po svoje krojili mezde in druge pravice. Stavka, ki je potekala pod vodstvom partije, je popolnoma uspela, uveljavljena je bila tudi kolektivna pogodba. Na pobudo partije se je začela tudi stavka tekstilnih delavcev, s katero so se delavci in delavke borili za novo kolektivno pogodbo. Tekstilni delavci so začeli stavkati v Kranju (Jugočeška),

kasneje pa se je stavka razširila domala na vso Slovenijo in je v njej sodelovalo 8500 tekstilnih delavcev. Kljub temu, da delavci s stavko niso uspeli uveljaviti vseh svojih zahtev, je za nas pomembneje, da se je v tem času začela krepiti enotnost med delavci, ki so bili organizirani v različno obarvanih sindikatih. V tekstilni stavki so imele ženske zelo pomembno in aktivno vlogo. Kmetje, obrtniki in izobraženci so se v precejšnji meri solidarizirali s stavka-jočimi delavci. To kaže, da so se že v tem času ustvarjali zametki osvobodilne fronte, za kar si je prizadevala komunistična partija.

Takšna so bila, najbolj na kratko povedano, dogajanja v letu 1936, ki se jih bomo spomnili s proslavo 18. septembra v Kranju v Savskem logu.

Na seji odbora so se dogovorili, da bo proslava imela značaj množične kulturne in politične manifestacije slovenskega delavstva. Scenarij proslave predvideva kulturni pro-

gram, ki ga bo izvedlo 800 pevcev ob spremljavi dveh godb na pihala. Izvedli bodo nekatere klasične revolucionarne pesmi, pa tudi nova dela z delavsko revolucionarno vsebino.

Na proslavi naj bi se zbralo kakih 25.000 delavcev iz Kranja, Gorenjske in drugih predelov Slovenije. Ob osrednji proslavi bodo še druge prireditve, tako dan gradbincev, razstava o stavkah v letu 1936 in druge prireditve, za katere se bodo organizatorji še dogovorili.

Odbor za proslavo 40-letnice stavk tekstilnih in gradbenih delavcev Slovenije je imenoval svoja delovna telesa: programski odbor, odbor za razstavo in organizacijski odbor. Tudi v Kranju bo deloval poseben organizacijski odbor, njegova naloga pa bo pripraviti prizorišče proslave, urediti in okrasiti Kranj. Vsa ta delovna telesa bodo s skupnim naporom opravila vse naloge v zvezi z organizacijo proslave, ki bo v začetku jeseni v Kranju. F. K.

ČLOVEK, DELO IN KULTURA

Osnovna partijska organizacija naj bi se bolj ukvarjala s kulturo; imeti bi morala aktivnejši, ustvarjalnejši odnos do nje, saj je to tudi legitimacija ZK, da se lahko bojuje zanjo, za razvoj kulture širše. Če partija nima takšnega odnosa, potem se tudi ne more bojevati za to, da postane kultura last delovnih ljudi.

Na to je opozoril sekretar Franc Šetinc na zadnji seji izvrš-

njenega samoupravnega koncepta. To naj bi dosegli s širokim angažiranjem kulturnih ustvarjalcev ter z ustrezno mobilizacijo komunistov in delovnih ljudi. Bila pa naj bi prav tako sredstvo za poživitev idejnega boja na področju kulture.

Akcija bo dosledno vpeta v sklepe predsedstva in izvršnega komiteja predsedstva CK ZK Slovenije, pri čemer pa seveda izhaja iz programa ZKJ, resolucij

Zdaj naj torej ne bi bilo več kot doslej, ko kulturi ponekod niso posvečali nobene pozornosti in ko marsikje, kjer je partija sicer številčno močnata, niso mogli napolniti dvorane z bogatimi prireditvami. Osnovne organizacije ZK morajo spremeniti svoj odnos do kulture v ustvarjalno množično pobudo. Prav je namreč, da so te organizacije pobudnice posameznih akcij v okviru letošnjega tedna Komunist na Slovenskem. Uresničujemo pa naj jih tudi v sindikatih, socialistični zvezi, zvezi socialistične mladine in v drugih družbenopolitičnih organizacijah ter društvi.

Ob tem je izvršni komitej opozoril, da pri uresničevanju akcije, ki naj bo delovno ustvarjalna, da bo puščala trajnejše sledove, ne bi zašli v formalizem. Bistvene ne smejo namreč biti kulturnoumetniške manifestacije in različne prireditve za vsako ceno, pa tudi ne njihova številčnost, temveč predvsem vsebina. Misel Josipa Vidmarja je, da smo s samoupravno interesno skupnostjo kulture pozidali kulturni hram, zdaj gre za to, da ga napolnimo z vsebino, kajti dejstvo je, kakor je opozoril Franc Šetinc, da so skupnosti marsikje kulturni hram, ki je še brez ustrezne oziroma bogate vsebine.

MARJAN KUNEJ

Komunist za DE

nega komiteja predsedstva CK ZK Slovenije, ki je bila na gradbišču jedrske elektrarne Krško in na kateri so potrdili program letošnjega tedna Komunist s temo „Človek, delo in kultura“. Prireja ga uredništvo slovenske izdaje „Komunist“ skupaj z vodstvi in organizacijami ZK Slovenije. V šestdesetih občinah in na dveh univerzah, ljubljanski in mariborski, bo trajal od 17. maja, ko začenjajo z njim na Jesenicah in v Postojni, pa do 25. decembra.

Cilj te akcije, ki je zamišljena kot eden temeljev za počastitev rojstva velikega slovenskega pisatelja Ivana Cankarja in 35-letnice začetka naše revolucije, je predvsem pospešiti proces podružbljanja kulture na temelju

X. kongresa ZKJ in VII. kongresa ZK Slovenije kakor tudi ustavne opredelitve na področju kulture. Bistvena pri tem je vsebina — preverjanje, kako uresničujemo te sklepe in stališča. V zvezi s tem je izvršni komitej poudaril, da je potrebno aktivirati delovanje komunistov predvsem v tistih partijskih okoljih, ki v tem zamujajo.

Že kratka razprava na zadnji seji izvršnega komiteja predsedstva CK ZK Slovenije je pokazala, da v kulturi, povedano na kratko in tudi poenostavljeno, nismo storili malo, vendar pa le ni „zlato vse, kar se sveti“. Značilno je, da imamo na tem področju še vedno tako imenovane sive in bele lise pa tudi takšne, ki so izpolnjene z aktivnostjo.

OD SOBOTE DO SOBOTE

V znamenju solidarnosti

Potres, ki je katastrofalno oral po mestecih in vaseh Furlanije, segel pa s svojimi rušilnimi sunki tudi v naše Posočje, je za nekaj dni prilepil pozornost javnosti. Povsem razumljivo, saj je zahodni del Slovenije doživljal eno najdaljših potresnih obdobij, ki spremljajo takšne naravne nesreče. Škoda je nedvomno velika in je tudi že večidel ocenjena, na srečo na naši strani ni bilo človeških žrtev. Precej šokirani, ker je katastrofa rušila prav tam, kjer življenje že tako ni bilo preveč radodarno in bogato, so se ljudje v Posočju, še posebej ustrezni občinski organi in organizacije, uspešno organizirali. Takoj so jim priskočili na pomoč v Sloveniji in drugih republikah z najnujnejšim, kar je bilo potrebno za prvo silo. Zdaj se pomoč stopnjuje in potrebno jo bo organizirati dosledno, da bi nadomestili, kar je bilo izgubljeno, uničeno. Ukrepe so že sprejeli v republiškem izvršnem svetu in političnih vodstvih pa tudi v federaciji, medtem ko se že množi število delovnih organizacij, ki zbirajo pomoč za prizadeto potresno območje. Prav gotovo nas tudi za prihodnje spoznanje in občutek solidarnosti in humanosti zavezuje, da storimo vse, kar je mogoče in potrebno in da se pri zagotavljanju pomoči ravnamo po preizkušenem reku: kdor hitro da, dvakrat da.

Morda sta prav zaradi grozljivih novic o potresu manj sproščeno in vzneseno izveneli dve dolgo in skrbno načrtovani osrednji slovenski proslavi: stoletnica Cankarjevoga rojstva in tradicionalni pohod ob žici okupirane Ljubljane. Kljub vsemu sta obe prireditvi, še posebej osrednja proslava v hali Tivoli in pozneje na Vrhniki, dosegli svoj namen tako glede kvalitete svojih programov kot tudi izredne množičnosti. Poleg številnih prireditev v drugih krajih Slovenije je svojo povezovalno vlogo v teh množičnih proslavah odigrala Titova štafeta, ki je v minulih dneh prepotovala Slovenijo in privabila na rob svoje poti na desetisoče pripadnikov mladinskih in drugih organizacij, šolarjev, krajanov, delavcev iz delovnih organizacij in pripadnikov jugoslovanske armade.

Delovni del političnega življenja je bil v

minulih dneh v znamenju akcij za izvedbo solidarnostne pomoči Posočju kot tudi sredi tekočih, neodložljivih nalog. V organih zvezne skupščine so nadaljevali usklajevanja zasnov srednjeročnega programa razvoja. Prispevek k razčiščevanju srednjeročnih načrtov v Sloveniji je dala tudi razprava na seji predsedstva CK ZKS. Zasnove planiranja, kot so kritično ugotovili, so bile sicer že v mnogočem nove, vendar pa še obremenjene s staro prakso. Usklajevanje interesov in želja je zvečine še dajalo prednost posamičnim željam in ambicijam. Mnogo premalo izhaja naše bodoče planiranje iz dogovorov o skupnih vlaganjih v prioritete naložbe, iz povezovanja in združevanja dela in sredstev, ker so prav tu največje rezerve, ki jih imamo v prihodnjem srednjeročnem družbenoekonomskem razvoju. Bistveno namreč je, da delovni ljudje v temeljnih organizacijah in v krajevnih skupnostih bolj sodelujejo v načrtovanju in zavestnem odločanju za prioritete naloge, ker bo uresničevanje planov odvisno predvsem od tega, kako jih bodo zavestno, ob spoštovanju samoupravnih pravic in obveznosti sprejeli delavci in jih tudi dejansko izpolnjevali s svojim delom in naporom.

Med obilico dogodkov v minulih dneh naj zabeležimo tudi 13. maj — praznik delavcev naše varnostne službe. Tokrat je bil že tudi vse bolj praznik širše družbe, saj je razvoj naše družbene samozagrade segel v širino in dosegel tisto stopnjo varnostne kulture, ko se vse bolj zavedamo, da z novimi samoupravnimi oblikami na tem področju in s podružbljanjem funkcij varnosti postajamo delovni ljudje vse bolj odgovorni za lastno varnost. V boju za nemoten razvoj naše samoupravne družbe proti vsem škodljivim in sovražnim pojavom in dejanjem dobivajo delavci v varnostni službi najmočnejšo oporo v samoupravno organizirani samozagradi, ki ni le del varnostne funkcije, pač pa pomeni podružbljanje vseh njenih funkcij, ki se tudi tesno povezujejo z našo ljudsko obrambo. Prav zaradi tega dobiva delovni praznik delavcev varnostne službe svoj širši družbeni odmev.

—GOK



Občinska konferenca ZSMS Kočevje je ob Dnevu zmage pred spomenikom NOB v Kočevju pripravila zbor brigadirjev — veteranov, ki jim je spregovoril Zdravko Troha, direktor centra za družbeno in politično izobraževanje pri RS ZSS in RK ZSMS. V kulturnem pro-

gramu je nastopil ženski nonet Rog iz Želj pri Kočevju. Družbenopolitične organizacije iz Stare cerkve pa so Dan zmage počastile s partizanskim pohodom na Rog. S tega pohoda po poteh revolucije je tudi naš posnetek.

FRANCE BRUS

ZDRAVSTVO V HUDI STISKI

REŠITVE V NAGLICI

V predlogu samoupravnega sporazuma o temeljih srednjeročnega plana republiške zdravstvene skupnosti je še marsikaj nejasnega

Naj za popolno predstavo o tem, kako naj bi se v bodoče vedlo slovensko zdravstvo, ponovimo izjavo, ki jo je ob obravnavi predloga samoupravnega sporazuma o osnovah planov zdravstvenih skupnosti v naši republiki za obdobje od 1976. do 1980. leta — dal Drago Benčina, predsednik izvršnega odbora zdravstvene skupnosti Slovenije:

„Zavedati se moramo,“ je dejal, „da predloženi dokument ni izdelan, da ni povsem izdelana tudi metodologija in da še nimamo zveznega zakona o planiranju. Prezreti ne gre dejstva, da nimamo tudi republiškega zakona o planiranju in da glede mnogih vprašanj v našem samoupravnem sporazumu prevladujejo različna stališča. Zato moramo računati na določene spremembe, ki jih bo treba vne-

sti v samoupravni sporazum pred podpisovanjem, prav gotovo pa tudi potem.“

Na ta deistva so z vso kritičnostjo na zadnji seji izvršnega odbora republiške zdravstvene skupnosti opozorili tudi njeni delegati. Zlasti so opozorili, da je še marsikaj, kar vsebuje sporazum, nerazčiščena in da bo, če bo seveda podpisan, spet pomenil rešitev v naglici. Prav tako je očitno, da gre za planiranje od „zgoraj navzdol“, saj občinski in regionalni samoupravni sporazumi o osnovah planov zdravstvenih skupnosti do leta 1980 sploh še niso pripravljani. Z malce pretirano, toliko bolj pa preuranjeno naglico, pa smo se brez te podlage v Sloveniji lotili priprave temeljnega srednjeročnega plana republiške zdravstvene skupnosti!

Planiranje bi se moralo začeti tudi za področje zdravstva —

tako kot v drugih dejavnostih v temeljnih organizacijah združene delovne sile. V tem primeru danes ne bi bilo več dvomov, ker bi imeli že izoblikovan predlog samoupravnega sporazuma o temeljih plana zdravstvenih skupnosti: tako pa lahko samo ugotovljamo, da je bil njegov osnutek v javni razpravi označen kot nerazumljiv, in nato: če v Sloveniji še vedno nimamo izdelanih programov zdravstvene mreže, kako naj se brez te osnove po hitrem postopku in brez vsakršne odgovornosti lotimo oblikovanja samoupravnega sporazuma o osnovah srednjeročnih planov republiške, regionalnih in občinskih zdravstvenih skupnosti? Tudi na to bi morali misliti vsi tisti, ki sodelujejo pri oblikovanju srednjeročnih programov razvoja našega zdravstva!

I. V.

ZAČELE SO SE PRIPRAVE O DEJAVNOSTIH SKUPNEGA POMENA V JUGOSLAVIJI

Prestrukturiranje gospodarstva — dolgoročna naloga

Prvenstvenega pomena za vzdrževanje ekonomske stabilnosti so energija, surovine, hrana — Težave pri spremembah strukture proizvodnje so nizka akumulativnost ter počasnost aktiviranja investicij

Pri osnovah skupne politike dolgoročnega razvoja Jugoslavije smo postavili v središče proizvodne usmeritve predvsem energijo surovine in hrano. Ta področja imajo namreč prvenstven pomen za vzdrževanje ekonomske stabilnosti, za obvladovanje deficita v plačilni bilanci in pri usklajevanju gospodarske strukture.

Predvidena stopnja rasti družbenega proizvoda je določena ne samo s stališča skladnejšega delovanja družbene produkcije, temveč tudi materialnih in bilančnih možnosti države v naslednjem srednjeročnem obdobju. To pa bo uresničljivo le ob velikih naporih ter predvsem ob dinamični rasti družbenega proizvoda. Najhitreje naj bi naraščala delovna sredstva, nekoliko manj predmeti dela, medtem ko imajo sredstva za neproizvodno porabo stopnjo rasti pod dinamiko družbenega proizvoda. Takšna usmeritev predpostavlja zagotovljena finančna sredstva za predvideno investicijsko izgradnjo kakor tudi tehnično in organizacijsko sposobnost za sinhronizacijo investicijske aktivnosti. Oteškočen izvoz investicijskih dobrin oziroma manjša investicijska poraba doma ali pa stopnja rasti družbenega proizvoda pod 5,5 % bi te predpostavke ovrgla. V tem

primeru bi namreč nesorazmerje med proizvodnjo delovnih sredstev in potrošnimi dobrinami še bolj porastle, kot to že sicer lahko pričakujemo vsaj v obdobju do leta 1978.

Omejitvene možnosti v procesu prestrukturiranja so predvsem akumulativna sposobnost gospodarstva ter počasnost pri aktiviranju investicij, saj za to porabimo v primerjavi z zahodnim svetom tudi dva do trikrat več časa. Veliko težav je lahko pričakovati tudi pri združevanju dela in sredstev, saj je vprašanje ali bo možno izključno na samoupravni osnovi združiti predvidena sredstva za naloge skupnega pomena. Posredne ter neposredne obremenitve panog zunaj dejavnosti skupnega pomena bodo vsekakor postavile v naslednjem obdobju pod vprašaj sedanjo raven vlaganj v te dejavnosti, od katerih pa je v veliki meri odvisna dinamika družbenega proizvoda.

Vsekakor vnaša predvidena investicijska dejavnost v obdobju od 1976. do 1980. leta hitrejšo naraščanje dejavnosti skupnega pomena, ko naj bi ustvarili pogoje za hitrejši porast panog zunaj prioritet. V prvem obdobju torej lahko pričakujemo znatno zmanjšanje donosnosti naložb. Ta bo toliko slabša, kolikor bolj bomo zavlačevali z izgradnjo objektov zlasti na področju energetike in prometa, ki močno opredeljujejo obseg investicij v naslednjem obdobju.

Če izključimo možnost, da so v obdelanih podatkih anket v minimumu kazalcev razvoja v TOZD v lanskem in letošnjem letu vsebovane še statistične pomanjkljivosti zajemanja in obdelave podatkov, so TOZD različno upoštevale dejavnosti skupnega pomena. Razlika je v ravni, ki že v globalu znatno odstopa od ocenjenih možnosti Slovenije v naslednjem srednjeročnem obdobju. V gospodarski infrastrukturi investicij v osnovna sredstva napovedujejo temeljne organizacije združenega dela manjšo udeležbo od predvidenih ocen Zavoda SRS

za družbeno planiranje. in to v letošnji anketi znatno manj kot v lanski, prav tako pa tudi manjšo udeležbo za agroživilsko področje. Udeležba surovinskih dejavnosti je v anketi iz leta 1975 skladna s pričakovanji, v letošnji anketi pa jo nekoliko presega, medtem ko so temeljne organizacije združenega dela v strojogradnji v obeh anketah presegle pričakovano udeležbo.

Hitri premiki v prid dejavnosti skupnega pomena ne bodo uresničljivi v kratkem obdobju. Možni so le na zoženi fronti investicijske dejavnosti prednostnega pomena. Vprašanje ostaja odprto, ker tudi na zvezni ravni še niso enotni pogledi o obsegu dejavnosti skupnega pomena. Sodeč po programih, napovedujejo temeljne organizacije združenega dela optimizem v dinamično stopnjo rasti — seveda ob velikih vlaganjih zlasti v barvasti metalurgiji, v nekovinah, v kovinski industriji, industriji gradbenega materiala, proizvodni papirja, tekstilni industriji ter v živilski industriji. Verjetno računajo temeljne organizacije na znatno manjšo (začasno) obremenitve pri delitvi dohodka oziroma združevanja sredstev, kot pa predvidevajo osnutki samoupravnih sporazumov za združevanje sredstev na področju dejavnosti skupnega pomena, zlasti še za energetiko in promet. Vsekakor ni možno nadaljevati s strukturo proizvodnje in z investicijami, kot slede iz sedanjih programov temeljnih organizacij združenega dela, ker imamo omejeno povpraševanje na jugoslovanskem tržišču za investicijske proizvode kakor tudi za proizvode široke porabe pa tudi izvoz se še ni v večini dejavnosti uveljavil kot dolgoročni tvorec gospodarske rasti. Prilagoditveni procesi, ki izhajajo iz prejšnjega obdobja zaradi zanemarjenih vlaganj v gospodarsko infrastrukturo in iz teženj po posodabljanju zlasti industrijskih panog, se bodo torej raztegnili tudi v naslednje srednjeročno obdobje.

R. Š.

P. GMEINER

Zastoj denarnih tokov

Ob uveljavitvi zakona o zagotavljanju plačil med uporabniki družbenih sredstev je nastalo več težav — tako objektivnih zlasti pa subjektivnih. Nekateri menijo, da bi zakonski predpis, ki zdaj tudi v notranjem prometu uvaja poleg drugih plačilnih instrumentov menico, morali uveljavljati postopno. Drugi, ki so v večini, pa sodijo, da je več predpisov, uvedenih lani (ko je bil odpis terjatev, starejših kot

V zvezi s tem velja navesti podatek, da banke v Sloveniji trenutno razpolagajo z več kot 23 milijardami din nizko angažiranih sredstev ter da je obseg obratnih sredstev na žiro računih delovnih organizacij za 11 milijard din večji kot lani v istem času.

Seveda pa ta sredstva niso enakomerno oziroma ustrezno porazdeljena, saj jih, kot je znano, primanjkuje v nekaterih panogah, ki so se zelo naglo razvijale, ob tem pa so povsem ali delno zanemarile vlaganja v obratna sredstva.

Ocenjeni primanjkljaj obratnih sredstev v Sloveniji znaša blizu 2 milijardi din, kar glede na prej navedene zneske ni velika vsota. Kar zadeva razpoložljivi in nezadostno izkoriščeni finančni potencial bank in delovnih organizacij, je treba poudariti, da je v veliki meri posledica zastaja v rasti proizvodnje in porabe. Bančni kratkoročni potencial, ki je zdaj nizko angažiran, pa se utegne bistveno zmanjšati, ko bo treba pokriti dospele obveznosti iz letošnjega leta.

Ce se povrnemo k trditvi, da marsikje v gospodarstvu ne znajo uporabljati menice oziroma se ne poslužujejo indosiranja menice, naj jo podpremo z ugotovitvijo, da delovne organizacije svoje obveznosti poravnava v večji meri z gotovino ali morebiti še z virnami, le v manjši meri pa z menicami. Tudi to je tehten vzrok za sedanji zastoj finančnih tokov ter za trenutno visoko likvidnost bank.

Nadaljnja značilnost letošnjih gibanj, ki smo jo v tej rubriki pred časom že obravnavali, je nadaljnje naraščanje hranilnih vlog ob hkratnem nazadovanju kupne moči oziroma porabe zlasti predmetov široke porabe. V zvezi s tem se obetajo nekateri ukrepi, ki naj bi pospešili nakupe industrijskega blaga in spodbudili rast proizvodnje. Tako bodo v sistem kreditiranja uvrščeni tudi tekstilni izdelki z vrednostjo pod 500 din, predvidoma se bo znižal davek na promet vrste gradbenih materialov, z nižjimi obveznimi pogoji pa bo verjetno olajšan tudi naem posojil za nakup gospodinske in birotehnične opreme.

Ti in drugi ukrepi bodo uveljavljeni v kratkem, njihov namen pa je, kot rečeno, vplivati na znižanje zalog gotovih izdelkov in na ugodnejšo rast industrijske proizvodnje.

NANDE ŽUZEK

GOSPODARSKI KOMENTAR

45 dni, odpis nepotrjenih terjatev, odpis zalog surovin in gotovih izdelkov, starejših kot eno leto ter naposed letošnje januarsko večstransko pobotanje delovnih organizacij omogočilo, da so se lahko pripravile na prehod na novi sistem plačevanja.

Večina gospodarstvenikov in finančnikov tudi meni, da težave, še zlasti pa počasnejši pretok denarnih tokov plačilnih sredstev v aprilu, torej po uveljavitvi omenjenega zakona, ni toliko posledica pomanjkanja ali neustrezne razmeritve razpoložljivih sredstev, kolikor neznavanja ali preslabega poznavanja uporabe oziroma indosiranja menic. Kot poudarjajo finančniki, med njimi še zlasti republiški sekretar za finance Milica Ozbič — prav zaradi nepoznavanja te tehnike nikakor ne more steči proces indosiranja menic. Če bi preostili to oviro, bi spostili ogromen finančni potencial, ki zdaj stoji omrtničen v pretoku sredstev.

Ti in nekateri drugi vzroki, ki so nedvomno povezani tudi s strahom pred odgovornostjo, so botrovali nekaterim na moč protislovnim pojavom, ki jih opažamo v zadnjem času. Medtem ko se namreč znaten del industrijskih, še zlasti pa trgovinskih organizacij pritožuje, da blagovni tokovi zastajajo ter da še vedno naraščajoče zaloge gotovih izdelkov ne najdejo poti do potrošnikov, češ da za to primanjkuje potrebnih obratnih sredstev, banke še nikoli niso razpolagale s tolikšnim kreditnim potencialom in likvidnost delovnih organizacij še nikoli ni bila tako visoka, kot je zdaj.

SLAB POLOŽAJ TEKSTILNE INDUSTRIJE NA DOLENJSKEM

Večina izgub na rovaš tekstila

Na Dolenjskem sodi tekstilna industrija med pomembnejše dejavnosti, saj zaposluje kar 17 odstotkov vseh zaposlenih v gospodarstvu na tem območju in ustvarja skoraj 15 odstotkov celotnega dohodka. Tako zaposlenost na Dolenjskem daleč presega slovensko in jugoslovansko raven zaposlenosti v tekstilni industriji. To je posledica dosedanjega ekstenzivnega razvoja te panoge, saj so njeni proizvodno-ekonomski dejavniki, kot so oprema, tehnologija, kadri, sredstva in akumulacijska sposobnost, razdrobljeni in okrnjeno razviti.

V povojnem času so se razvila številna tekstilna podjetja, ki pa še nimajo enotnega koncepta niti ustreznih nosilcev razvoja. Celo več! Ob tako samosvoji rasti zmogljivosti in

ob uvozu osnovnega materiala so zapletena v medsebojni konkurenčni boj in skozi to močno prilagojena standardu in zahtevam tržišča. V zadnjem času pa se tekstilna industrija srečuje še z novimi težavami. Zaradi manjšega povpraševanja po njenih izdelkih naraščajo zaloge, ob naraščajočih materialnih in drugih stroških pa se zmanjšuje dohodek. In posledica tega je skoraj 30-milijonska izguba v eni največjih TOZD konfekcije na Dolenjskem, kar predstavlja več kot tri četrtine vseh lanskih izgub v celotnem dolenjskem gospodarstvu.

O tem so razpravljali tudi na zadnji seji skupščine skupnosti dolenjskih občin, ko so obravnavali poslovanje organizacij združenega dela skupnega pomena in njihove razvojne

načrte do leta 1980. Razprava je pokazala, da se tekstilci zavedajo težav, zato v prihodnjih letih ne bodo širili zmogljivosti in zaposlovali novih delavcev. Vlagali bodo le v modernizacijo proizvodnje, njihova poslovna usmeritev pa vodi v večjo specializacijo, v izboljšanje tehnologije in v surovinsko osnovo, v povečevanje produktivnosti in v izvoz. Zavzeli so se tudi za večje poslovno sodelovanje in povezovanje v regiji in zunaj nje. Pri usklajevanju srednjeročnega načrta razvoja tekstilne industrije na Dolenjskem naj bi poskalski tudi možnosti za povezovanje na vseh področjih, kjer lahko dosežejo boljše učinke, še zlasti pa to velja za zunanjetrgovinsko poslovanje.

R. Š.

P. GMEINER

TEŽAVE IN UPI ISKRINE TOVARNE ELEKTRONSKIH NAPRAV

ZADNJE NEUSPEŠNO LETO?

Nizka proizvodnja ob visokih proizvodnih stroških je tovarno privedla do visokih izgub — Stanje skušajo izboljšati z obsežnim sanacijskim programom

Tovarna elektronskih naprav, TOZD Iskre — Elektromehnika Kranj, posluje neuspešno že od svoje ustanovitve. Nekaj uspešnejših obdobj ni moglo odpraviti težav, ki so se kopičile v štirinajstih letih obratovanja. Lani je izguba narasla na skoraj deset milijonov dinarjev in od tega jim je skoraj četrtino ni uspelo pokriti. Tako stanje bodo poskušali popraviti z uspešnim sanacijskim programom, ki so ga že sestavili in tudi začeli izvajati.

Tovarna elektronskih naprav je vezana na kupce, kot so JNA, PTT, ŽTP... Sprejema posebna naročila in utesnjuje jo proizvodnja malih serij, ki zahteva raznovrsten proizvodni material, ciklus take proizvodnje je dolg, treba je imeti velike količine zalog. Prodajni izdelki tovarne niso vnaprej opredeljeni, ko je, na primer, določena aparatura že izgotovljena, morajo tudi nekaj mesecev čakati na odločitev zveznih organov, ki so pristojni, da napravijo določeno frekvenco, na kateri bo delovala. Osnovni vzrok izgube pa

predstavlja prav gotovo pre-nizka proizvodnja ob zelo visokih proizvodnih stroških. Obseg proizvodnje je bil lani še posebno majhen, saj so izpolnili komaj polovico proizvodnega plana. To je zaloge nedokončane proizvodnje več kot podvojilo. Temu so krive predvsem napake službe priprave. Niso se uspeli prilagoditi tržišču niti sodobni tehnologiji dela. Delo v delavnicah je zaostajalo, zaloge nekaterih izdelkov pa so tako narasle, da so jih prenehali izdelovati. Tudi prodajna služba ni dovolj poznala trga in ni ji uspe-

lo prodati niti toliko kot leto poprej — kaj šele da bi izpolnili prodajni načrt, ki so si ga zastavili za lani. To je povečalo prodajne stroške in začelo je primanjkovati sredstev za nakup reprodukcijskega materiala.

Lani so ISKRO temeljito reorganizirali. Prej je bil Iskra-Commerce centralna organizacija za prodajo, potem pa so TOZD vrnili velike količine neprodanega blaga, ki za trg ni več zanimivo. Omenili smo že zaloge, ki so se kopičile v sami TOZD in ni si težko predstavljati, kolikšna obratna sredstva so vezala tako povečane zaloge. Objektivnim težavam so se pridružile še subjektivne. Struktura zaposlenih ni ustrezala, zaposlovali pa so tudi preveč delavcev, kar je bilo pri tako nizki proizvodnji povsem neutemeljeno.

Kolektiv je sedaj napel vse sile, da nadomesti izgubo in „obračuna“ s slabostmi. Sestavili so obsežen sanacijski načrt, ki naj bi izboljšal položaj ne le za letos, pač pa tudi v na-

slednjih obdobjih. Predvsem bodo skušali rešiti kadrovske vprašanje, prodajo zalog, problem likvidnosti in izterjav. Ker se v slovenskih solah ne išče dovolj strokovnjakov, so zaposlili več delavcev iz drugih republik in zdaj si prizadevajo, da bi jim zagotovili predvsem stanovanja.

Zaloge so se kopičile vsa leta, tako so izdelali dolgoročen načrt raziskave in prilagajanja tržišču; s tem in s sodelovanjem vseh TOZD se jih želijo počasi znebiti. Težave z izterjavami in likvidnostjo bodo v veliki meri odpravili že novi zakonski predpisi, vendar se bodo tudi sami organizirali za ta boj: z dobrim sistemom obveščanja med TOZD in s predpisi o razmejevanju stroškov med Tovarno elektronskih naprav, drugimi TOZD in celotno organizacijo. To so osnovne smernice sanacijskega programa, ki jih je intenzivno uresničujejo; tako pričakujejo prve rezultate že ob letošnjem polletnem obračunu.

C. BRAJER

PRVA INTERESNA SKUPNOST ZA PTT PROMET

Plod večletnega sodelovanja

V Novem mestu so pred dnevi oblikovali prvo območno samoupravno interesno skupnost za PTT promet v Sloveniji in Jugoslaviji sploh. Območne skupnosti predstavljajo v tehničnem in tehnološkem pogledu zaokroženo celoto, ki zjema celotno PTT dejavnost na območju sedmih dolenjskih in posavskih občin. Skupnost bo skrbela za zadovoljevanje skupnih in posebnih interesov v poštnem, telegrafskem in telefonskem prometu na svojem območju. Njeni člani bodo oblikovali politiko razvoja PTT prometa, združevali sredstva in določali namen njihove uporabe, sodelovali bodo pri oblikovanju politike cen PTT storitev in uresničevali druge skupne interese v PTT prometu na svojem območju.

Da so na Dolenjskem lahko prvi ustanovili to skupnost, je veliko pripomoglo tudi dosedanje večletno plodno sodelovanje med novomeškim PTT podjetjem in uporabniki njihovih

storitev. S skupnimi prizadevanji in vlaganji so pospešili uresničitev marsikaterega načrta za modernizacijo te službe v posameznih občinah, pri čemer velja poudariti tudi uspešno povezovanje med dolenjskimi in posavskimi občinami. To sodelovanje pa bo v prihodnje prav gotovo še plodnejše, saj bo temeljilo na novih samoupravnih odnosih. O tem priča tudi osnutek samoupravnega sporazuma o temeljnih srednjeročnega načrta razvoja PTT prometa do leta 1980, ki so ga sprejeli na prvi seji skupščine in ga dali v javno razpravo delovnim ljudem in občanom ter družbenopolitičnim skupnostim. Sporazum predvideva velik napredek na vseh področjih PTT prometa oziroma dejavnosti in seveda tudi vlaganja v razširitev in posodobitev telefonskega, telegrafskega in poštnega prometa, pri čemer bodo še posebej pomembna združena sredstva uporabnikov storitev v tej interesni skupnosti.

R. Š.

novice iz organizacij

TOVARNA AVTOMOBILOV MARIBOR

Kaj smo in kaj bomo naredili?

Glede značilnih dogajanj v delovni organizaciji velja predvsem omeniti ugotovitev, da je v minulnem obdobju sindikat dobil ustrezno mesto, tako da je že čutilo vztrajno in vsestransko prizadevanje OOS za spremembo družbenoekonomskega položaja našega delavca. V praksi se je začelo uresničevati geslo „Nič mimo sindikata“. V spoznanju, da usmerjenost h konkretnemu reševanju življenjskih in delovnih problemov delavcev zahteva nove, ustrežnejše oblike organiziranosti, je po 8. kongresu aktivnost usmerjena v iskanje oblik organiziranja, tako da bi sindikat kot organizirana oblika postal jedro, brez katerega se ne bo nikjer zgodilo prav nič, kar je pomembno za delavca.

Na tem in na drugih področjih je bilo že veliko storjenega, kar pa ne pomeni, da pred sindikatom ne bi bilo v tem trenutku še veliko zahtevnih in odgovornih nalog. Če postavimo v ospredje tiste najpomembnejše, je na prvem mestu javna razprava, v kateri naj bi se vsi delavci seznanili z osnutkom zakona o združenem delu, obenem pa naj bi kritično ocenili sedanje samoupravne razmere. Odbori za organizacijo javne razprave bodo

v vsaki OOS spodbudili kar najbolj množično in organizirano razpravo ter poskrbeli za zbiranje in sporočanje pripomb in predlogov za spremembe in dopolnitve „male ustave“.

Naslednja odgovorna naloga je nadaljevanje prizadevanj za udržiteljsko samoupravno organiziranost, tako da bi s 1. 1. 1977 lahko pričeli poslovati kot skupnost organizacij združenega dela. Dokaj zahtevna in odgovorna naloga je tudi boj za gospodarsko stabilizacijo in za uresničitev gospodarskega plana. Ta naloga je še zlasti pomembna, ker se je treba v sedanjih zaostrenih pogojih gospodarjenja s polno odgovornostjo zavzemati za racionalno organizacijo proizvodnje in za dosledno izpolnjevanje plana proizvodnje.

Med drugimi pomembnimi nalogami velja omeniti še planiranje, delitev dohodka, skrb za oddih in rekreacijo delavcev, za socialno varnost in sploh za zaščito vseh interesov delavcev. Vse to terja mobilizacijo nas vseh. Zato bo sindikat v tovarni avtomobilov Maribor sproti ocenjeval izvrševanje teh nalog in spremljal ustrezna stališča in sklepe.

F. S.

ŽELEZARNA RAVNE

Priznanja samoupravljalcem

V Železarni Ravne z letošnjim letom uvajajo podeljevanje priznanj samoupravljalcem, ki naj bi pomenilo najvišje tovrstno priznanje tistim delavcem TOZD in delovne skupnosti skupnih služb, ki so z dolgoletnim uspešnim delom na svojih delovnih mestih, s samoupravnim delovanjem in družbenopolitično aktivnostjo razvijali in utrjevali družbeni in samoupravni položaj delavcev. Priznanje pa bodo izjemno lahko dodelili tudi drugim delavcem iz SOZD Slovenske železarne ali občanom, če je njihovo delovanje neposredno vplivalo na razvoj samoupravljanja v Železarni Ravne.

Priznanje obsega plaketo in praktično nagrado. Plaketa simbolizira samoupravljanje, na njej pa je izpisano ime nagrajenca. Praktično nagrado pa predstavlja možnost izrabe vseh oblik rekreacije, oddiha ali podobno na

stroške sindikata, o čemer posebej odloča svet konference sindikata v Železarni Ravne, ki ima — na osnovi prejetih predlogov — tudi zadnje besedo pri odločanju o številu nagrajencev in o višini oziroma obliki nagrad.

Priznanja naj bi poslej podeljevali vsako leto na skupni svečanosti ob praznovanju prvega maja. Oblika priznanja za zasluge pri utrjevanju in razvijanju samoupravnih odnosov, kot jo uvajajo na Ravnah, pa je nedvomno vredna vse pozornosti. Takšnih ali podobnih priznanj za nesebično delovanje posameznih družbenopolitičnih delavcev je namreč pri nas vse premalo. Zato med drugim ne preseneča, da se pred vsakimi volitvami v katerekoli organe ali delegacije soočamo s kopico težav pri izbiri kandidatov za nosilce posameznih funkcij.

JURIJ GLAVICA

CELICA POD DROBNOGLEDOM

Praksa potrjuje pravilnost poti

V trgovskem podjetju Rožca na Jesenicah se zavedajo, kako pomembno vlogo ima osnovna organizacija sindikata v procesu samoupravnega odločanja — Delegatski odnosi dobivajo čedalje večjo veljavo in pomen

Ta teden nas je pot vodila na Jesenice. Obiskali smo sindikalne delavce v trgovski delovni organizaciji Rožca, ki deluje v okviru združenega podjetja ABC. Naša namera, da urico, dve pokramljamo s sindikalnimi aktivisti, v eni od trgovskih delovnih organizacij, ni bila naključna, saj so jeseniški trgovci dobili pred prvomajskimi prazniki visoko priznanje za svoje dolgoletno plodno delo — srebrni znak sindikatov. Zato nas tudi ni presenetil njihov „pozdrav“:

tajnico IO Anico Merhar.

— V naši delovni skupnosti; v njej je zaposlenih 135 delavcev in 20 učencev šole za blagovni promet, pripoveduje Mira Zmitek — se že lep čas zavedamo, da sloni glavno breme sindikalne aktivnosti na osnovni organizaciji. Ta pa ima, kakor vemo, po sprejetju nove ustave zlasti pa s partijskimi in sindikalnimi kongresnimi dokumenti še kako velike in odgovorne naloge. Tega ne govorim tjavdan, zaradi lepšega, pač pa zato, ker smo se nalog, ki so nas čakale,

terjali kongresni sklepi in statutarni dogovor o novi organiziranosti in delovanju sindikatov. Vendar so v Rožci v reorganizaciji sindikata ubrali povsem „svojo pot“. Kakšno?

— Poglejte, pri nas nimamo „pravih“ sindikalnih skupin, pojasnjuje Anica Merhar — pač pa delovne enote. Teh je 16 in sleherna med njimi je pred letom dni izvolila iz svojih vrst delegata v izvršni odbor osnovne organizacije. Torej smo delegatske odnose takoj uveljavili v neposredni samoupravi. Dose-

Kot nam je povedala Mira Zmitek skupne akcije, pobudnik zanje pa je skoraj vedno sindikat, načrtujejo v okviru aktiva na ravni delovne organizacije, v katerem so poleg članov izvršnega odbora še predstavniki osnovne organizacije ZSMS, organov upravljanja in vodstva podjetja.

Med dogovori za pripravo skupnih akcij v teh dneh nadaljuje predsednik sindikalne organizacije naj omenim le dogovor o organizaciji javne razprave o osnutku zakona o združenem delu v podjetju in sklepe, da krajem na Tolminskem, ki jih je uprizadejal potres, namenilo 20 starih milijonov, od tega samo sindikat milijon starih dinarjev. Toda to sta le drobca iz prgišča številnih akcij, ki smo jih organizirali v zadnjem času.

Če za katero delovno organizacijo v jeseniški občini velja, da je sindikat povsod, kjer je potrebno, tedaj so lahko trgovci v Rožci za zgled drugim. Precej zaslug imajo med drugim tudi za dobro organizirano obveščevanje v podjetju. Čeprav nimajo svojega glasila, saj, kakor sami pravijo, jim ni niti potrebno ob takojšnjem številu zaposlenih, so ljudje o vseh dogajanjih, zlasti pa o poslovnih rezultatih, pravočasno obveščeni.

— Poslužujemo se dveh načinov obveščanja — prek oglasnih desk in s ciklostiranimi informacijami. Tako je vsak zaposleni (bolj pravilno bi bilo zaposlen, saj je v Rožci med vsemi delavci le šest moških!) — ob mesecu podrobno seznanjen z doseženim prometom, dohodkom, vrednostjo dosežene točke, s tem pa tudi z njeno vrednostjo za izplačilo osebnih dohodkov. Vsake tri mesece pa skupno analiziramo še doseženi dohodek podjetja za tekoče četrtletje, pravi Anica Merhar.

Da ne bi prezrili: v Rožci so zadnja leta veliko storili tudi na področju družbenega standarda zaposlenih. V Umagu in Poreču nudijo delavcem in njihovim družinskim članom cenena letovanja, v načrtu pa imajo postavitev počitniške hišice v Podčetrtku. Večje zmogljivosti letoviških objektov so bile nujno potrebne, saj je samo lani preživelo svoj dopust v Istri 31 družin, letos pa pričakujejo pravo invazijo na morje.

Ob vsestranski aktivnosti sindikata v Rožci pri urejanju delovnih in življenjskih razmer zaposlenih ne moremo zanemariti tudi njihove skrbi za sprotno reševanje stanovanjske stiske pa športa, rekreacije, strokovno-turističnih izletov. In vrste drobnih, a za jeseniške trgovce toliko pomembnih akcij, ki so vsa leta značilne za njihova prizadevanja v skromnem zatišju.

IVO VIRNIK



Ekipa jeseniške Rožce je uspešno nastopila na tekmovanju civilne zaščite

— Saj vemo, zakaj ste prišli k nam... Priznanja pa nismo dobili zato, ker smo dobro delali samo lani, pač pa za leta nazaj, ko smo bili v naši sindikalni organizaciji še bolj aktivni, kakor danes... Čeprav odličja nisimo pričakovali, se zavedamo, da nas srebrni znak obvezuje, da še okrepimo sindikalno delo. Sedaj je sindikat dejansko bolj naš, trdili bi lahko, čeprav smo kritični do lastnega dela, da je resnično postal delavski. Zlasti smo zadovoljni, ker zdaj aktivno dela v sindikalni organizaciji veliko več članov kot pred leti.

Nekako tak je bil uvodni del našega pogovora, ki smo ga imeli v Rožci s predsednico izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata Miro Zmitek in

posebno po celjskem kongresu slovenskih sindikatov, takoj lotili z vso doslednostjo in odgovornostjo za njihovo uresničevanje v vsakodnevni samoupravni praksi. Izkušnje zadnjih let, čeprav tudi tedaj naš sindikat ni skrbel samo za ozimnico in izlete, ampak še za marsikaj drugega, so nas dodobra izučile. Pravzaprav so nam pokazale pravo smer v našem delovanju... Skratka, sindikat naj bo posvet tam, kjer se naši delavci sestajajo kot samoupravljalci in odločajo o svojih problemih. V Rožci smo si to zagotovili z delom po sindikalnih skupinah.

Lani, neposredno po 8. kongresu ZSS, so se končno v tej jeseniški delovni organizaciji organizirali tako, kot so od njih

danja praksa je pokazala, da je bil tak način sindikalnega organiziranja pravilen, za razdrobljenost naše dejavnosti pa najbolj učinkovit in sprejemljiv.

Delegati delovnih enot prenašajo tako vsa morebitna vprašanja, pripombe in predloge na izvršni odbor osnovne organizacije, ki se sestaja po potrebi, vendar najmanj enkrat mesečno, da bi tako lahko sproti reševali vse probleme in svoja stališča takoj posredovali delavcem.

Na odgovore pa ni treba čakati ves mesec. Delavci dobijo že pred seboj izvršnega odbora sindikata takoj vsa pojasnila, saj so njihovi delegati tako rekoč v vsakodnevni stiki s predstavniki izvršnega odbora samoupravnih organov in vodstva podjetja.

NAŠI PRIJATELJI

FERDO DEMŠAR, DE Cevarna, Križ

KREPAK KORAK NAPREJ

Tokrat vam med našimi prijatelji predstavljamo sindikalnega delavca in poverjenika Delavske enotnosti iz kovinsko-predelovalne industrije Rog. Ferdo Demšar, skladiščnik v delovni enoti Cevarna ljubljanske kovinske industrije Rog v Križah pri Trziču je v tej temeljni organizaciji zaposlen štiri leta, vendar šele sedaj doživlja prvo fazo zorenja sindikalnega delavca. „Komaj poldrugo leto aktivno sodelujem v delu naše osnovne organizacije, kar je kot kaplja v morje, če to dobro primerjam z drugimi sogovorniki, ki ste jih doslej predstavili v tej rubriki. Toda to ne pomeni, da si že nisem nabral potrebnih izkušenj. V naši delovni organizaciji sem namreč predsednik izvršnega odbora osnovne

organizacije, poverjenik DE, tako rekoč fant za vse, kar zadeva sindikalno delo. Vendar ne želim s tem zmanjševati deleža drugih članov izvršnega odbora naše sindikalne organizacije, ki skušajo po svojih najboljših močeh prispevati k vključevanju članstva v vsebinsko usmerjeno sindikalno aktivnost. Začetki so spodbudni, upajmo, da bomo tako nadaljevali tudi v prihodnje...“

Povedal je, da že precej časa redno spremlja Delavsko enotnost. Vsak ponedeljek jo najprej poišče med vsakodnevno pošto na svoji delovni mizi. Mimo tega se zavzema za to, da bi DE dobival vsak sindikalni delavec, kajti v njej, kakor sam pravi, „najdeš vsakokrat precej opore za delo. Se

toliko bolj pa tedaj, ko so priloge. Danes si več ne morem zamisliti svojega sindikalnega dela brez našega časnika.“

K temu dodaja: „Priznati moram, da me je letošnja vsebinska zasnova DE prijetno presenetila. Zdi se mi, da se zdajšnja DE bistveno razlikuje od DE zadnjih nekaj let. Če se je vaš novinarski kolektiv pri oblikovanju nove vsebinske zasnove držal načela, o delavcu in delavca, tedaj je brez dvoma zadel v polno... Zato je treba zdaj, seveda z nekaterimi izboljšavami, le nadaljevati to pot.“

Ferdo Demšar se zavzema, da v sindikatih uresničimo sklep 8. kongresa slovenskih sindikatov, da dobi DE vsak član izvršnega odbora osnovne organizacije, prav tako pa tudi delegati v občinskih, medobčinskih in republiških organih.



„To smo v Celju sklenili, vendar je potrebna široka politična akcija za uresničitev te zamisli. Prepričan sem, da že sedaj narašča zanimanje za sindikalni časnik in da imate iz dneva v dan več naročnikov. Imam pa tudi nekaj predlogov...“

Predvsem bi želel, da bi v DE temeljito seznanili sindikalne delavce z njihovimi nalogami, zlasti z vlogo sindikata pri varstvu pravic delavcev. Ni novost, če povem, da so mnenja sindikalne organizacije večkrat enaka mne-

njem vodilnih struktur, ko gre za različne delovne in samoupravne spore. Ali je to prav? Takim in podobnim primerom bi morali novinarji DE posvetiti več pozornosti in tako seznanjati delavce z njihovimi nalogami.“

To je ena od tem, ki bi jo kazalo po Demšarjevem mnenju v bodoče upoštevati pri izboljšanju sedanje vsebinske zasnove DE. Kdaj pa kdaj bi po njegovih besedah veljalo prisluhniti tudi problemom slovenske kovinsko-predelovalne industrije.

„In več kozerij bi želel, saj tako postopno časopis...“ nam je še povedal od slovesu Ferdo Demšar, o katerem smo se lahko prepričali, da sodi med najbolj zveste prijatelje našega časnika.

I. VIRNIK

poverjeniki DE

11. JOŽE DERNOVŠEK
12. MARJAN JELEN
13. OLGA GALVANSKI
14. BOGO TURIČNIK
15. MARJAN BEDENK
16. JERNEJ LENIČ
17. ŽELJKO VIDJAK
18. FERDO DEMŠAR

»TI, KI SI DELAL — TVOJE JE DELO!«

Klicalo ga je življenje

Na osrednji Cankarjevi proslavi je dr. Bratko Kreft dejal, da se raznoterost Cankarjevega dela, ki je naraven in tako neposreden izraz njegove človeške in pisateljeve narave, kakor tudi družbenih razmer prepleta skozi vse njegovo delo in tvori v njem kljub različnim nasprotjem celovito in nedeljivo osebnost. Zato so jalovi poizkusi tistih, je dejal Kreft, ki bi radi na ta ali drugi način ločili umetnika in misleca iz različnih tendencioznih pristranskih razlogov, ker jim zlasti Cankar in njegov socializem ni pogodu. Cankarju kot umetniku slovenska beseda nikoli ni bila sama sebi namen, kakorkoli se je trudil s tankim posluhom za njeno lepoto in glasbeno zvočnost. Zmeraj je tehtal tudi njeno vsebino in misel in si ustvarjalno prizadeval, da bi jima dal enakovredno muzikalnost in ritem z izbrano besedo slovenskega jezika. Zavedal se je, da bodo le v takšni ustvarjalni soglasnosti njegova človeška in umetniška doživetja, spoznanja, misel in čustva polno zaživela in učinkovala ter osveščala vsakogar, ki bo zbran vzel v branje in premislek njegovo delo, če bo seveda tudi notranje dovolj pripravljen in umen, da sprejema njegovo misel vase in da svoj „jaz“ sooči s pisateljevim „jaz“.

Mladi Cankar si je mukoma krčil pot, preden je našel za sebe pravo smer v književnosti in v idejni usmeritvi. Od mladostnega svobodomiselnosti in Aškerčevega literarnega realizma, ki sta ga spremljala še na Dunaj, kjer sta se kmalu precepila v individualizem in anarhizem, v literaturi pa za hip tudi v literarno smerjo naturalizma in dekadence, pa do lastne literarne smeri in miselnosti je bila viharna pot opazovanj, doživetij in spoznanj, ki si jih je sproti začel odkrivati tudi v dunajskem delavskem predmestju Ottakring, da je naposled prišel do socializma. Tega je leta 1907, ko je kandidiral na socialdemokratski listi za državnega poslanca, začel javno, jasno in glasno izpovedovati tja do svoje smrti tudi v publicističnih člankih.

Cankarja človeka in pisatelja je klicalo življenje in ga izzivalo s svojimi socialnimi in moralnimi nasprotji! Zato mu je bila tuja in prazna vase in v literarne salone in ločine zaprta samovsečna književnost različnih takratnih izmov, ker je bila daleč od resničnega življenja, zlasti pa daleč od življenja slovenskega ljudstva, ki se ni še zmeraj bilo le za svoj narodni obstoj, marveč se je tudi slovenska družba začela socialno diferencirati. Socialno vprašanje in socialna razredna nasprotja so se tudi pri nas večala od dne do dne.

Dr. Bratko Kreft je dejal, da je Cankar prav zaradi tega spoznanja kaj hitro in odločno odklonil literarno dekadenco, o kateri je leta 1900 pisal z Dunaja pisateljici Zofki Kveder, in med drugim dejal: „To je mestni prah, mestna nervoznost; vsi najmanjši, komaj čutni čuti se pretiravajo v neizmernost; pesnik nima drugega dela, kot da brska po samem sebi... Na koga in zakaj hoče vplivati z razkrivanjem in razlaganjem tistih čustev, ki jih čuti in razume komaj sam, a kaj ko nimajo za druge ljudi nobenega pomena...“

Kljub temu je priznal Cankar dekadenci, da je „vsled njegovega vpliva postalo čustvovanje globokejšje in finejšje izražanje niansirano in izvorno.“ V nadaljevanju je Kreft dejal, da se bila prav skrb za stil in jezik ena poveljnih umetniških zaslug Cankarjevega pisanja, saj je slovenskemu prozemu jeziku ustvaril novo lepoto in muzikalno obliko, ki je tako izvira in osebna, da upravičeno govorimo o Cankarjevem stilu in jeziku, to pa so mu morali priznati celo največji nasprotniki vsebine in ideje njegovih del.

V istem pismu Zofki Kvedrovi je Cankar tudi pisal: „... mogoča in smiselna se mi zdi samo ali tista tendenciozna umetnost Gogolja, Tolstoja itd., ki hoče uveljaviti socialne, politične ali filozofske ideje s silnimi sredstvi lepote — ali pa umetnost starih Grkov, Shakespeara, Goetheja itd., ki ima samo estetične in etične smote... Umetnost nekaterih dekadentov pa je mučenje sebe in pri nekaterih sploh nič drugega kot igranje z izrazi...“

Iz Cankarjevega umetniškega dela jasno izhajajo, je v nadaljevanju dejal Kreft, literarni nazor kritično usmerjenega in angažiranega pisatelja, ki mu je bil tuj kakršenkoli larpur-lartizem že zaradi bojevitosti in zaradi tega tudi močno k uporu, kritiki in satiri nagnjene narave.

„Pri nas tam doli,“ je pisal Cankar Kvedrovi z Dunaja, „je potrebna reformacija in revolucija v političnem, socialnem, v vsem javnem življenju in tej reformaciji mora delati literatura pot.“

„Pravičnega sodnika iščem — pravi Jernej — ni mi do imena in obraza. Taka je stvar. Zdaj razsodite: čigava je jablana — ali tistega, ki jo je sadil in cepil, ali pač tistega, ki je klatil jabolka, ko so dozorela?“

„Hlapec Jernej in njegova pravica“ je tista Cankarjeva literarna stvaritev, ki je izmed vseh njegovih del imela nemara najširši odmev ne le pri nas, marveč tudi v svetu, saj je ta alegorična novela prevedena domala v vse evropske jezike. Tako znana je postala tudi zaradi tega, ker je doživela vrsto dramatičnih — od tiste Milana Skrbinška, zelo znane dramatičarje Ferdia Delaka, ki je s predvzajemnega Delavskega odra poromala prek številnih slovenskih amaterskih odrov, do najnovejših dramatičarjev „Hlapca Jerneja“ v novi dramaturgiji Primoža Kozaka in režiji Jožeta Babiča so videli pred dnevi stotisoči televizijskih gledalcev Slovenije in Jugoslavije, saj je uprizoritev prav tega dela izpolnila umetniški program osrednje slovenske proslave stoletnice Cankarjevega rojstva.

Uprizoritev „Hlapca Jerneja“, ki so jo pripravili gledališniki vseh slovenskih dramskih gledališč, je bila lepa predstava tega veličastnega Cankarjevega besedila. Jasna v svoji režijski, sceniski in igralski zasnovi nam je obračala pozornost na besedo, misel, idejo. Polde Bibič je ob igri drugih igralcev poustvaril lik Jerneja, poln notranje človeške moči in trdne vere v pravičnost postave tistega, ki dela. Desetine v nebo razprtih in kot plamen trepetajočih rok ob koncu uprizoritve je ponazarjalo ogenj revolucije.

Po tolikih letošnjih peripetijah o uprizorjanju Cankarja smo vendarle videli končno pravega Cankarja, kritika družbe svojega časa in znanilca nove, pravičnejše družbe, delavske družbe.

„Hotel sem napisati agitacijsko brošuro za volitve, pa je nastala moja najboljša novela,“ je ob neki priložnosti dejal Cankar o svojem „Hlapcu Jerneju“, delu, ki ga je zasnoval v letu 1907, ko se je kot kandidat zasavskih rudarjev na socialdemokratski listi vključil v politični boj ob volitvah poslancev v avstrijski državni zbor. Namerno agitacijske brošure, ki naj bi gorovila o izkoriščanju kmečkega proletariata, saj je le-tega bilo takrat na Slovenskem še več kot obrtniškega in industrijskega, namesto revolucionarnih besed, ki naj bi spregovorile o socializmu, o strankinem programu, ki se je zavzemal med drugim za socialno zavarovanje kmečkega delavca, dninarja in hlapca, namesto vsega tega, kar je hotel verjetno povedati v brošuri Cankar politik, je Cankar umetnik sredi tega volilnega boja zasnoval literarno mojstrovino „Hlapca Jerneja in njegovo pravico“.

Cankar, sam otrok „klanca siromakov“, ki se je od zgodnje mladosti nenehno srečeval z revščino in trpljenjem, se je za-

krat, ko je zasnoval „Hlapca Jerneja“, tudi že dodobra seznanil z revščino in izkoriščanjem ottakrinskega, dunajskega predmestnega proletariata, z bedo čeških in slovaških priseljencev, s skrajnim izkoriščanjem obrtniških delavcev in delavcev — otrok, mlajših celo od dvanajst let. Ta čas je njegovo socialno angažirano prozo že preveč spoznanje o vesoljni krivici, ki se godi delavskemu razredu.

V svojem spisu „Kako sem postal socialist“ je zapisal: „Uredba družbe, tista uredba, ki je dodelila vse bogastvo zemlje in vse sadove človeškega uma kapitalu brez imena ter mu zaslužila človeštvo, je izvirke vsega hudega; in posamezna krivica, ki se pokaže očem na cesti, je nenadoma čisto malenkostna, na videz skoraj slučajna in zadobi svoj pravi pomen šele v zvezi s celotno, vesoljsko krivico. To spoznanje je utrdilo in poglobilo tisto zamolklo, grenko nezadovoljnost, ki je bila od nekdanj v meni.“

Novelo „Hlapec Jernej in njegova pravica“ je Cankar sicer napisal in objavil šele po volitvah, ko je stanoval pri Etbinu Kristanu in ko se je po Kristanovi pripovedi srečal prav pri njem z nekim resničnim „iskalcem pravice“. „Ta človek je simbol...“ je po Kristanovem pripovedovanju dejal Cankar, ko se je srečal s tem iskalcem pravice. Saj je pravica na njegovi strani, je dejal, ampak na vsem svetu ni prostora, kjer bi jo našel. To se pravi — je pravica in ni pravica. Šele ko je odšel, sem se spomnil, da je na milijone takih, kakršen je on. Iščejo pravico, pa je ne poznajo, poti do nje. Hlapci, ki so sejali, orali, kopali, pa nikdar ne žanjejo zase... To je povest!“

Zgodba o „posamezni krivici“, ki jo je mladi Sitar storil hlapcu Jerneju, ne govori torej o dobesedni krivici, govori o krivici simbolično, o množični krivici, o vesoljni krivici, ki se godi ne le tistim, ki so prepuščeni bedi, kadar jih zapustijo zdravje ali telesne moči, ker so ostareli. „Štirideset let sem robotal“ — pravi Jernej — „da bi postavil dom, s svojim potom sem pognojil polje in senožen; in ko je dom stal, ko sta bila rodovitna polje in senožen, pride človek — odkod pač

pride? — in pravi, nisi prvi! — ter ga spodi v hlev.“

Simbolična je pripoved hlapca Jerneja, ki ne prosi milosti, marveč terja svojo pravico, ko terja takšno postavo: „Ti, ki si delal — tvoje je delo!“ To je simbolična govorica o vseh izkoriščanih, o delavskem razredu, ki se prebujajo in spoznava, da se s sadovi njegovega dela okoriščajo drugi in terja svojo pravico.

Znani slovenski zgodovinar Ivan Prijatelj je zapisal, da je Cankar s „Hlapcem Jernejem“ ustvaril kratko, a svetovno mogočno prepsnitev Marxovega Komunističnega manifesta. „Tudi ta umotvor nima svojega težišča v realnem hlapčevem romanju od župana do cesarja, ki je bilo našim topovidnim kritikom tako po volji, je zapisal Ivan Prijatelj, ampak v alegorični višini, v harmoniji sfer, pojočih o dobi, ko bo imel delavec svoj delež na svojem delu, o dobi, ki nam je danes tako otipljivo blizu, naj se že imenuje boljše življenje ali socializem. In požar na koncu je samo simbol svetovne revolucije. Kako je bilo Cankarju malo mar za opis resničnega požara, vem iz njegovih lastnih ust. Rekel mi je, da je namenoma stisnil ta ogenj na kratki dve strani, da bi naši zivji ljudje ne pasli svojih pogledov na spektaklu, ampak enkrat čutili idejo, se upognili pod simbolom kakor pod kvadrom.“

Boris Zihel, čigar izredno zanimiva marksistično sociološka študija „Ivan Cankar in naš čas“ je izšla pred dnevi, je misli Ivana Prijatelja o „Hlapcu Jerneju“ takole komentiral: „Ivan Prijatelj ni bil marksist. Toda v oceni Hlapca Jerneja, o čigar osnovni ideji je s prijateljem očitno sam razpravljal, je bil daleč pred mnogimi topovidnimi kritiki, ki so v njegovem času skušali in še dandanes ponekod skušajo dokazovati, da to delo nima nobenega opravka s socializmom in še manj z marksizmom. Prenašajoč težišče Cankarjeve umetnine na realno romanje hlapca Jerneja od župana do cesarja, na realni punt osamljenega človeka zoper družbene krivice, govore o nedružljivosti Cankarjeve zamisli z Marxovo zamisljo. Pri tem takšni kritiki največkrat razodevajo ginljivo nevednost v pogledu Marxa in marksizma, zlasti v tem, kako marksizem postavlja vprašanje osebne lastnine, pridobljene z lastnim delom, in posebej vprašanje drobnega proizvajalca, njegove lastnine in njune usode v kapitalizmu in v socializmu. Ta nevednost je zmerom šla in gre vstric, se povezuje z zavestno antisocialistično demagogijo, s katero je buržoazna reakcija skušala in skuša odtrgati drobne proizvajalce od delavskega razreda in od njegovega boja za socializem.“

Vemo, da je Cankar prebiral znanstvene knjige o socializmu, ki so mu utrjevale spoznanje, da delavec od kapitalistične družbe nima kaj pričakovati, da mora zanetiti in razplamteti ogenj delavske revolucije, ki naj odpravi ekonomske, socialne in pravne krivice. Utrjevale so mu

to prepričanje o neizogibnosti socialistične revolucije, saj se je dodobra spoznal s težkim življenjem delavstva, kmečkega, obrtniškega in industrijskega proletariata.

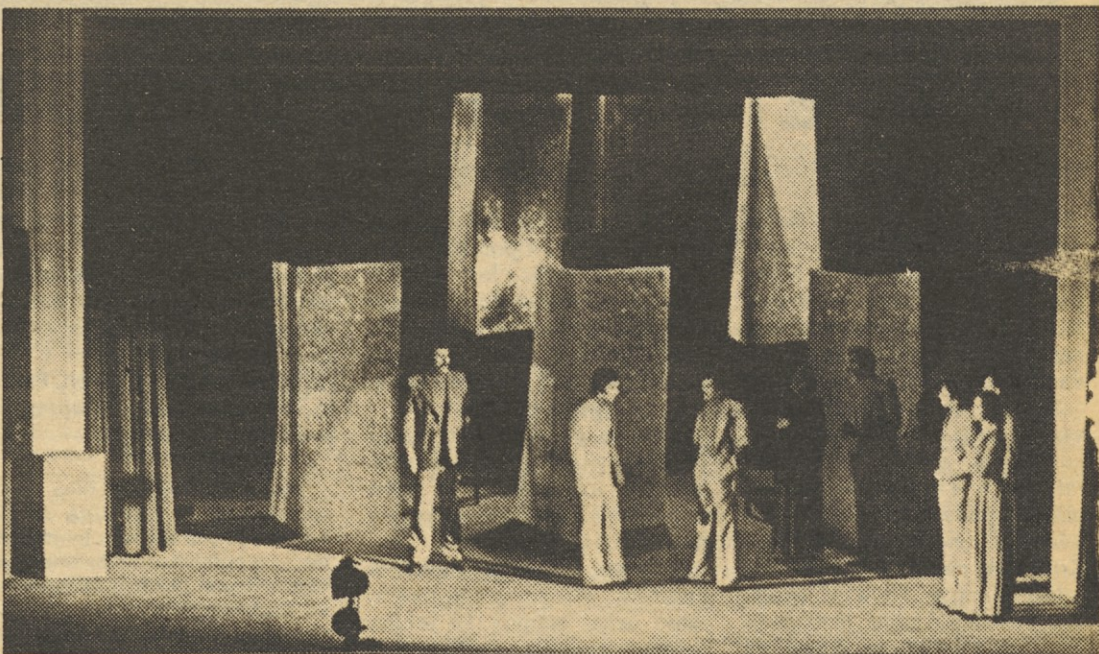
Spoznanje... „Več usmiljenja je imel bog z menoj, nego s teboj Jernej — pravi študent. Jaz sem živel v zmoti komaj pol ure, ti celih štirideset let. Mene so pahnil brez posebnih komedij, kar naravnost na cesto pravega spoznanja, ti pa si hodil štirideset let po krivem potu — dolga bo pot nazaj, o Jernej! Glej, Jernej, komaj sem izpregledal, so začeli mlatiti po meni, nebogljenem otroku, kar s cepci. Kamor sem stopil, sem dobil brco v pozdrav. Krepko, Jernej, krepko so mi vtepli v kožo pravo spoznanje, krepko vtepli postavo in zapoved. Da je pravica ustvarjena za tiste, ki so jo ustvarili. Največji zaklad je spoznanje, pa če je vtepeno s cepci.“

Kaj ti nameravaš, Jernej?“

Jernej se podaja naprej po klanecu siromakov, spoznava krivično posvetno in božjo postavo, ne najde pravice. Ogenj, ki ga zaneti Jernej na Sitarjevini na koncu svoje poti „iskalca pravice“, je simbol proletarske revolucije, ki že žari na obzorju...

„Kaj ne gori prijazno moj dom, kaj ni lep moj ogenj? Kdor ima pipo, naj si jo prižge, pravi Jernej. Dovolj je kuriva.“

SONJA GAŠPERŠIČ



Na sam spominski dan Cankarjevega rojstva, 10. maja, je bila na Vrhniki, v pisateljevem rojstnem kraju Cankarjeva proslava, ki so ji prisostvovali številni ugledni politični in kulturni delavci. Slavnostni govornik je bil podpredsednik Skupščine SRS književnik Beno Zupančič. Odlomke iz Cankarjevih Hlapcev so uprizorili igralci Drame SNG in MG iz Ljubljane, nastopila pa sta tudi združena moška pevska zbor Liko in IUUV.

KAKO DELAJO NAŠE ORGANIZACIJE?

TEMATSKÉ SEJE

Predsednik konference sindikata SOZD INA Stjepan Rupčić o nekaterih aktualnih nalogah

Združevanje dveh zagrebskih velikanov kemične industrije INA in OKI je delo, ki uspešno poteka, sindikalna organizacija INA pa je dala temu velik prispevek. Delavcem so morali pojasniti, kaj bo prinesla združitev, sklicati so morali številne zборе.

Z združitvijo organsko-kemične industrije Zagreb in INA so ustvarjene možnosti, ki temeljijo na usklajenem razvoju petrokemijske proizvodnje. S to akcijo združevanja dela in sredstev bo dosežena zaokrožena celota v razvoju naftne in petrokemijske industrije. Treba pa je tudi pričakovati in spodbujati nadaljnje združevanje posameznih delov SOZD INA z drugimi temeljnimi organizacijami združenega dela zunaj našega kolektiva — pravi predsednik konference sindikata SOZD INA Stjepan Rupčić.

Ko je govoril o nalogah sindikalne organizacije tega velikega kolektiva, je med drugim poudaril:

— Naš kolektiv bo v prihodnjem obdobju veliko investiral. Pri tem ima sindikat mnogo dela. Za kaj gre, najboljše ponazarja podatek, da bo INA v obdobju od leta 1976 do leta 1980 vložila poprečno na leto blizu pet milijard dinarjev. To so največje investicije v Jugoslaviji. Poprečne jugoslovanske investicije v prejšnjem petletnem obdobju so bile manjše od naložb, ki smo jih predvideli. V prihodnjih petih letih bomo zgradili znatno več, kot je bilo zgrajenega v vseh dvanajstih letih obstoja kolektiva INA. Te velikanske naloge so za vse delavce velika delovna in strokovna obveznost.

Sindikat bo v kolektivu INA še naprej skušal hitreje uresničevati stimulative oblike delitve po delu. Nujna je trdna vez med rastjo osebnih dohodkov in drugih oblik porabe ter povečanjem storilnosti in dohodka. Nenehno pa se

bomo bojevali tudi proti vsem oblikam nediscipline in nedelavnosti.

Sindikat SOZD INA se zavzema za hitrejše samoupravno sporazumevanje naftnega in petrokemijskega gospodarstva Jugoslavije z drugimi dejavniki združenega dela. Zato je potrebno takoj sprejeti družbeni dogovor o razvoju naftne in petrokemijske industrije do leta 1985. Treba se je dogovoriti, kako uskladiti zmogljivosti pa tudi obseg in strukturo proizvodnje. Izhodišče mora biti gospodarna poraba nafte, naravnega plina, naftnih derivatov in petrokemijskih izdelkov.

— Posebno tematsko sejo konference sindikata INA smo posvetili oddihu in rekreaciji. Zmogljivosti počitniških domov ne zadoščajo, mimo tega pa so še negospodarno izkoriščene. Regres za letni oddih vse manj služi za oddih delavcev. Telesna kultura in rekreacija nista dovolj povezani z zahtevami po aktivnem oddihu.

Vse to hkrati z drugimi problemi in pomankljivostmi terjajo, da mora biti družbena akcija sindikata dolgoročno programirana in zasnovana na temeljnih analizah konkretnih potreb in možnosti delovnih ljudi v združenem delu, da bi ustvarili možnosti za bolj vsebinski, bolj organiziran in množičen oddih in rekreacijo delavcev.

— Temeljne samoupravne interesne skupnosti oddiha in rekreacije ustanavljajo v TOZD na podlagi načrtov in delovnih programov. Te se združujejo zaradi koordiniranja celotne politike oddiha in rekreacije. Združenje samoupravnih interesnih skupnosti za oddih in rekreacijo bo preprečilo drobljenje in zapiranje v lastne okvire. Racionalneje bodo uporabljena sredstva, objekti, oprema in kadri, je na koncu povedal Stjepan Rupčić.

V. M.

DELOVNI ČAS V DRUŽBENIH DEJAVNOSTIH

Z one strani okenca

Prilagoditev delovnega časa v družbenih dejavnostih potrebam občanov in združenega dela je še najbolj odvisna od organizacije posameznih ustanov in njihovega odnosa do »strank«.

Ko je pred nekaj meseci Sindikat delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije, vključujoč se v akcijo predsedstva sveta ZSJ za povečanje storilnosti in zmanjšanje izostankov z dela, začel v delovnih organizacijah in ustanovah akcijo spreminjanja in prilaganja delovnega časa potrebam občanov in gospodarstva, je bilo osnovno vprašanje, na katero so želeli dobiti odgovor, naslednje: kako najboljše spremeniti delovni čas v upravi in pravosodju, otroških vrtcih, zdravstvenih domovih ter v različnih občinskih in komunalnih službah? V sindikat so namreč prihajali podatki iz gospodarstva o velikih in neupravičenih bolezninah in izostankih z dela. Vse bolj so omenjali izostanke z delovnega

mesta zaradi plačila kakšnega računa; opravila, da je občan dobil kakšno potrdilo ali si podaljšal potni list, dalje o čakanju pri zdravnikih in tako naprej. Vprašanja, zakaj te službe ne delajo popoldne in v soboto, da bi lahko občan svoje zasebne zadeve opravil, ne da bi zato moral izostati z dela, so bila vse pogostejša.

Prav zato je Sindikat delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije začel z akcijo. Poklicali so republiške, pokrajinske in občinske odbore sindikata delavcev družbenih dejavnosti, naj proučijo in analizirajo v svojem okolju delovni čas in učinkovitost dela družbenih služb s stališča koristi občanov in združenega dela in da bi prek sa-

moupravnih interesnih skupnosti in skupščin občin vplivali na spremembo stanja in na ravnanje v teh dejavnostih.

Čeprav je od začetka te akcije minilo razmeroma malo časa, so v večjih mestih in industrijskih središčih, kjer so izostanki z dela, pogojeni z delom občinskih in komunalnih služb ter zdravstvenih ustanov, tudi najbolj pogosti, so že nastale nekatere spremembe. Tako so, denimo, v zdravstvenem centru v Celju s spremembo delovnega časa specialističnih služb zmanjšali čakanje pacientov s poprečno šest tednov na pičlih devet dni, v beograjskem sekretariatu za nožne zadeve dela služba za potne liste ves dan, banke skoraj v vsej državi pa so organizirane tako, da delajo tudi v popoldanskih urah, pa tudi ob nedeljah in praznikih.

Prilaganje delovnega časa potrebam občanov je vse bolj opazno tudi v zavodih za socialno zavarovanje. Kulturne ustanove, kot denimo knjižnice in ljudske univerze, pa celotno svojo dejavnost razvijajo v popoldanskih in večernih urah.

Najmanj pozitivnih rešitev je za zdaj v občinskih službah in v upravnih organih, kar priča, da so te dejavnosti še preveč institucionalizirane. Posamezne občinske skupščine, kot denimo v Boru, so skušale organizirati delo svojih služb tudi v popoldanskih urah, vendar so bila okenca v glavnem prazna.

Kak „tavajoči“ občan, če je prišel, da bi opravil delo, je moral hoditi od okenca do okenca. Občan je namreč še zmeraj dolžan sam potrkati na številna vrata, da bi dobil potrdilo, podpis in žig, da bi končno s šopom papirja v rokah opravil delo, zavoljo katerega je tudi prišel. Z boljšo organizacijo bi morale te službe opraviti same.

Tako so prve akcije za spremembo delovnega časa teh dejavnosti pokazale, da se mnogo večji problemi skrivajo v sami organizaciji posameznih ustanov, v njihovem odnosu do občanov. Prav to pa je treba korenito spremeniti.

Z. BOSNIĆ—VUJADINOVIĆ

MAKEDONIJA

Počasen razvoj delegatskega sistema

Analiza, ki so jo izdelali sindikati SR Makedonije o dveletnem delovnjem delegatskega sistema, je pokazala, da so uspehi največji tam, kjer je samoupravljanje najmočnejše razvito. Kjer so se OZD konstituirale na osnovi ustavnih načel in kjer tako delajo, so se delegacije takoj znašle in so pravi predstavniki delovnih ljudi OZD v samoupravnih asociacijah in skupščinah. Tiste OZD, ki pa so se le navidezno prilagodile in so samo spremenile ime, prepisale tuje samoupravne akte in še naprej delale po starem, so takoj zadušile vsakršno pobudo delegatov in v njih delegacije niso mogle delati.

Nekatere OZD se pri-
tožujejo, da v samouprav-

nih normativnih aktih niso dovolj jasno določene pravice in dolžnosti delegacij in delegatov in njihova odgovornost pred delovnimi ljudmi ali pred upravnimi organi. Raziskave so to potrdile. V 47 pregledanih samoupravnih aktih so na primer delegatski sistem normativno opredelili samo v treh statutih in v enem poslovniku. V prevelikih TOZD imajo zelo malo možnosti, da bi pogosto sklicali zборе delovnih ljudi. Kot razloge za pomanjkljive stike navajajo tudi skromne dosežke izkušnje, delo v izmenah pa tudi premajhno aktivnost delegatov in pomanjkljivo zainteresiranost samoupravne baze.

V. O.

IZ SINDIKALNEGA TISKA

DOLGOZOK

Čeprav se javna razprava o osnutku zakona o združenem delu v delovnih organizacijah še ni začela, je besedilo tega osnutka že postalo najbolj brano čtivo. Povsod ga prebirajo. Kaj ljudje mislijo o tem zakonu? Dolgozok o tem objavlja članek z naslovom „Začela se je razprava o novem zakonu“.

Letos je tudi 5 mlinarjev temerinskega mlina dobilo prvomajsko nagrado pokrajine. Kaj so napravili, da so dobili nagrado? Napravili so to, da njihova delovna organizacija za dve leti proizvede z maksimalnimi zmogljivostmi. Čeprav ta mlin pošilja svoje izdelke v kraje z največjimi zahtevami, doslej še niso dobili nobene pripombe na kakovost moke. Reporter časopisa je poiskal najbolj marljive delavce tega kolektiva in se pogovarjal o njihovem delu.

Znano je, da v ginekoloških ambulantah posvečajo zelo malo pozornosti problemu preprečevanja nosečnosti. Zdravnik po navadi pokliče po dve ali tri ženske hkrati v ordinacijo in ko eni piše recept, drugo že pregleduje.

Neurejene razmere zeli rešiti pokrajinski inštitut za načrtovanje družine, ki je bil ustanovljen 1. marca letos. Skupina zdravnikov inštituta, v kateri sta tudi sociolog in psiholog, obiskuje delovne kolektive in s svojimi konkretnimi zdravstvenimi storitvami ter pregledi skrbi tudi za preprečevanje nosečnosti. Naslov članka je „Zdravnik pride na dom“.

V časopisu Dolgozok je objavljen tudi članek o tem, kakšne skrbi tarejo Opatijo, ranjeno lepoticu našega Jadrana, dalje članek, kaj vse je bilo storjenega na področjih vesoljskih raziskav v minulih 15 letih, saj je 12. aprila minilo 15 let, kar je Gagarin obkrožil Zemljo in s tem začel vesoljske raziskave. V časopisu lahko preberete tudi vse o dogovoru, ki je bil podpisan o gradnji novih sladkornih tovarn v Jugoslaviji, ter mnoge druge zanimive članke in reportaže.

ABC odnosov v kolektivu

NAPETOST BREZ VOLTŌV

Piše: AZRA KRISTANČIĆ, diplomirana psihologinja

Napetost ni zaželena v nobenem kolektivu. Ni treba posebej opozorjati, kaj vse se lahko pripeti v „naelektrenem“ vzdušju. To je znano v vsakem delovnem okolju, manj pa je znano, da napetost povzroča tudi delo.

Bržčas se spominjate, kako vam je kdaj kakšen fantek dejal: Poglej, znam se že podpisati! Nato je vzem papir in svinčnik ter pokazal, česa se je naučil. Zanj je bilo to pravo delo. Kot vsak začetnik, je delal s celim telesom. Pačil je obraz, eno oko napol zaprl, jezik pa je tiščal med ustnicami. S prsti na nogah je kopal po preprogi, svinčnik pa držal tako trdo, da so vrhovi prstkov postajali čedalje bolj beli.

Neučinkovit delavec, ki se

mnogih spretnosti še ni naučil, je prav takšen. Uporablja mnogo preveč mišic, kot bi bilo treba, tiste mišice, ki so za delo potrebne, pa tako forsira, da lomi orodje. Dodatna napetost ga izčrpa bolj kot delo samo, ker je „napet kot puška“.

Zato ni čudno, da so mnogi neučinkoviti, čeprav veliko delajo. Za učinkovitost je treba uporabljati čim manj energije v mišicah.

Poglejte, za pritisk tipke na pisalnem stroju je potrebno samo nekaj gramov. In vendar mnoge strojepiske tolčejo, kot bi hotele stroj razstaviti v prafaktorje. Začetnica, ki išče posamezno črko, udarja preveč močno, ker je negotova. Negotovi ljudje si prizadevajo nado-

mestiti pomanjkanje izurjenosti tako, da v svoje delo vlagajo preveč energije. Tudi izkušene strojepiske vlagajo v svoje delo nepotrebno mišično napetost. Zato občutijo utrujenost v vratu, glavi, ramenih in očeh. Prsti, ki hitro in učinkovito opravljajo delo, se ne utrujajo.

Ljudje, ki delajo na robu svojih sposobnosti, so prav tako napeti, ker niso prepričani vase. In nasprotno — usposobljeni ne bi smeli biti napeti, čeprav nekateri kljub vsemu so. Raziskave so pokazale, da se po napetosti posamezniki med seboj močno razlikujejo. Nekateri, denimo dvakrat močnejše stiskajo svinčnik kot drugi.

Delo je treba začeti sproščeno. Če si izkušen delavec, pomagaj začetniku, da se tudi on sprosti.

ODŠKODNINA ZA DOPUST

kupon §
PRAVNIK SVETUJE

VPRŠANJE:

Kot upokoženec sem delal še naprej na istem delovnem mestu s polnim delovnim časom. Dne 15. 8. 1975. leta pa je odbor za medsebojna razmerja delavcev v združenem delu sprejel sklep, da mi preneha delo dne 31. 1. 1976, torej po preteku rednega odpovednega roka v trajanju 4 mesecev. Ker je moje delo v računovodstvu, sem na prošnjo odgovornih delavcev delal redno še do 12. 3. 1976. leta, saj sem bil zaposlen pri izdelavi zaključnega obračuna. Od 1. 2. 1976. leta dalje sem delal na podlagi pogodbe o delu, tako da se je odpovedni rok

normalno iztekel. Zanima me, ali mi po zakonu gre dopust za leto 1976? Podjetje, kjer sem bil zaposlen, namreč trdi, da bi moral dopust izkoristiti v odpovednem roku in da zanj tedaj sploh nisem zaprosil.

V. L. — Kranj

ODGOVOR:

V posameznem koledarskem letu imajo delavci pravico do letnega dopusta. To pravico imajo vse osebe, ki imajo lastnost delavca, torej tudi delavci, ki delajo kot upokoženci. Glede na to, da imajo delavci pravico do dopusta v vsakem koledarskem

letu in da ni potrebno, da od zadnjega do naslednjega letnega dopusta poteče določena doba, ter glede na to, da imajo delavci dolžnost in pravico izrabiti letni dopust, tudi če jim preneha lastnost delavca v organizaciji, v kateri so prenehali z delom, bi imeli za leto 1976 pravico do dopusta. Do razrešitve bi vam organizacija morala zagotoviti izrabo letnega dopusta. Ker pa vam je lastnost delavca že prenehala, lahko zahtevate odškodnino za neizrabljen letni dopust. Smatramo namreč, da letnega dopusta niste mogli izrabiti po krivdi vaše organizacije.

TA TEDEN V ZARIŠČU

„Sodim, da so sedanji odnosi med Jugoslavijo in Grčijo zelo dobri“ – je tik pred uradnim obiskom v Atenah izjavil predsednik republike tovariš Tito. Prisrčen sprejem in tudi uradni pogovori s predsednikom grške republike Casom in premierom Karamanlisom so to oceno nedvomno potrdili. Še več – povsem jasno so prišla do veljave skoraj identična gledanja na številne mednarodne probleme. Največja pozornost je nedvomno veljala tesnejšemu sodelovanju v Evropi, ki ga je nalezala konferenca v Helsinkih, v tem okviru pa seveda še posebej – tesnejšemu sodelovanju med balkanskimi državami. Tako grška kot jugoslovanska stran sta še enkrat potrdili željo po takim sodelovanju, ki je zdaj žal, še nekoliko utesnjeno. Utesnjeno predvsem zaradi bremen preteklosti pa tudi sedanjosti – sedanjosti, ki se sooča z naraščajočimi pritiski za ponovno osterjšo blokovo delitev Evrope in sveta. Iz teh teženj ni izvzeti Balkan. Prav zato so potrebni novi napori za tesnejše sodelovanje. Pravkar končani obisk predsednika Tita v Grčiji bo nedvomno tudi nova spodbuda za dvostranske odnose. Za zdaj, žal, še vedno velja ugotovitev, da so politični odnosi med državama na višji stopnji od gospodarskega sodelovanja in še zlasti od možnosti, ki se nakazujejo temu sodelovanju.

Povsem enaka ocena je bila izrečena tudi med pravkar končanim obiskom predsednika ZIS Djemala Bjeđića v Senegal, Nigeriji, Gani in Gvineji. Obisk naše delegacije je zato tudi bil usmerjen prav v pregled možnosti za krepitve dvostranskega gospodarskega sodelovanja. Še posebej tudi zato, ker gre za sodelovanje med nevrščeniimi državami, ki se zdaj vneto pripravljajo na konferenco v Colombu. Prav tem pripravam so v pogovorih z najodgovornejšimi ljudmi v Senegal, Nigeriji, Gani in Gvineji posvetili veliko časa.

Ugotovili so, da potekajo priprave zelo dobro, še zlasti pa so se člani naše delegacije lahko na kraju samem seznanili s stališči, ki jih bodo te afriške države zavzele na konferenci. Seveda so spregovorili tudi o najbolj perečih problemih „črne celine“. Afrika, kot je zrano, bje izredno težak boj proti zadnjim ostankom kolonializma in apartheida. Pri tem je še deležna „pozornosti“ zlasti nekaterih zunanjih sil, ki si na najrazličnejše načine prizadevajo, da bi zavrlje osvoboditev in napredek. Kljub tem pritiskom pa se boj nadaljuje. Predsednik ZIS Djemal Bjeđić je med sedanjim obiskom lahko samo ponovno potrdil polno jugoslovansko podporo tem boju: podporo, ki jo v Afriki znajo ceniti.

BRANKO DOBRANIČ

PRISPEVEK NEMŠKIH SINDIKATOV K BOJU ZA SOODLOČANJE

Umik, imenovan solidarnost

Medtem ko DGB postopno krši Brandtovo »tretjo pot«, ubirajo sindikati IG Metall bolj samo-svoja pota

Leta 1949 ustanovljena nemška sindikalna zveza (DGB – Deutsche Gewerkschaftsbund), v kateri se zbljuje 16 sindikatov ZR Nemčije, je doslej imela 10 kongresov, vendar v nobeni izmed kongresnih resolucij ni prevladoval koncept „razrednega boja“ v klasičnem pomenu te besede. Verjetno zato ne, ker so nemški sindikati še vedno pod vtisom razdiralnih posledic inflacije iz leta 1929 in dogodkov med gospodarsko krizo, ki so privedli na oblast naciste. Namesto „razrednega boja“ so si izbrali pot enakopravnega vključevanja delavcev v upravljanje podjetij, to je soodločanja. V tem pa se gotovo zrcali tudi pri Nemcih do skrajnosti razvit smisel za disciplino in spoštovanje avtoritet, zaradi tega tudi odnos med sindikati in delodajalskimi organizacijami le redkokdaj doseže vrelišče. Ta odnos bi lahko označili kot strpen in če ga primerjamo z razmerjem, kakršno vlada med podjetniki in sindikati v Italiji, bi o njem lahko rekli, da je naravnost idealen.

Ob takšni strpnosti je kajpak tudi pot do soodločanja nekoliko lažja in

tudi zanesljivejša, verjetnejša pa je obenem možnost, da bo DGB nekoč dejansko dosegla „polno pariteto“ pravic med delom in kapitalom.

„Demokracija se ne sme nehati pred tovarniškimi vrati“, je geslo temeljnega programa, ki ga je nemška zveza sindikatov sprejela na izrednem kongresu v novembru 1963. leta.

Heinz Oskar Vetter je bil tedaj v mednarodnih krogih še malo znan sindikalist, ki je deloval v rudarskem in energetske sindikatu. Danes je Vetter, ki vodi DGB že sedem let, ena najzanimivejših osebnosti nemškega in mednarodnega sindikalnega gibanja. Je tudi podpredsednik mednarodne federacije svobodnih in predsednik federacije evropskih sindikatov. V zgodovino se bo Vetter bržkone zapisal kot duhovni oče soodločanja.

Predsednik DGB si ne dela nobenih utvar. Še iz časov, ko je delal v rudniku, ve, kako dolg in strm je vzpon do „tretje poti“, do poti, o kateri je govoril Brandt, ko je uveršal socialno demokracijo med zasebni kapitalizem Zahoda in ko-

ktivizem Vzhoda.

Vetter, ki sodi, da bo ta „tretja pot“ dosežena, ko bo ideja o soodločanju zažvela in se uveljavila vse od državnih vrhov pa tja do slehernega delovnega mesta, „spodaj“, se zaveda tudi pomanjkljivosti in slabosti nemškega sindikalnega gibanja. Le 30%, se pravi 7,4 milijona delavcev in nameščencev v ZR Nemčiji je sindikalno organiziranih. Neorganizirano večino imenuje Vetter „parazite“, katerih ideologija tiči le v plačilnih ovojnicah.

Podoben radikalen je tudi vodja IG-Metall Eugen Loderer, ki je sicer predstavnik socialnodemokratske levice. Svojo sindikalno „kariero“ je začel takoj po minuli vojni, med katero je bil mornar na minolovcu. Za drugega predsednika IG-Metall je bil izvoljen 1968. leta, predsednik najmočnejšega sindikata na svetu, ki šteje 2,3 milijona članov, pa je postal 1972. leta. Pravi, da Loderer, ki je sicer izredno bojevit, a tudi kajkrat zaletav, po sposobnostih ne dosega prejšnjega predsednika Brennerja, imenovanega „železni Otto“. Ta je bojda znal spreteže povezo-

vati sindikalno zavest s tržnimi spoznanji. Loderer pa je skrajnejš, ki se med drugim zavzema za togo plansko gospodarstvo, to je za ideje, ki precej zaostajajo za zamislivi socialnodemokratske stranke o soodločanju.

Sicer pa si zahodnonemški sindikati prizadevajo omejiti podjetniške dobičke v prid večje udeležbe delavcev pri bruto narodnem dohodku. Vendar je zadostovala kriza, ki traja dlje kot tista iz leta 1966, da je nemškim sindikatom splahnil pogum ter da so ne le odložili svoje zahteve glede udeležbe delavcev pri podjetniških dobičkih, marveč so se celo zadovoljili z zvišanjem delavskih zaslužkov s stopnjo, ki je v nekaterih primerih celo nižja kot 6%, kolikor namreč v ZR Nemčiji znaša stopnja inflacije.

Tudi v tem „umiku“ zahodnonemških sindikatov se kaže pri Nemcih razvit čut solidarnosti in odpo vedovanja v kriznih obdobjih. Žal je ta čut še vedno bolj razvit pri delavcih kot pa pri delodajalcih, ki so se jim zaradi recesije tudi občutno znižali dohodki in dobiček.

NANDE ŽUŽEK

LATINSKA AMERIKA V VSE TEŽJEM POLOŽAJU

HOJA PO MUKAH

Neugoden gospodarski položaj je eden glavnih vzrokov, da sindikati »zelene celine« govori o »drugi verziji« hladne vojne v tem delu sveta

Delavsko in sindikalno gibanje Latinske Amerike se zdaj bojuje v zelo težavnih razmerah. Na te pogoje bistveno vplivajo vse bolj neugoden gospodarski položaj in njegove posledice (inflacija, blokiranje mezd in plač, zmanjšanje kupne moči, množično odpuščanje delavcev, povečanje števila nezaposlenih) ter krepitev pritiska multinacionalnih družb, imperialističnih sil in desnice. Vse to zavira ali pa je začasno zaustavilo napredne procese v posameznih državah, ponekod pa tudi zaostri socialno napetost.

O neugodnem gospodarskem položaju govori podatki. Stopnja rasti družbenega bruto proizvoda, ki je pred letom dni znašala 7,2%, se je lani znižala na 3,3%, zunanjetrgovinski primanjkljaj se je povzpela z 9,3 milijarde v letu 1974 na 10,3 milijarde leta 1975. Medtem ko so zunanji dolgovi vseh latinskoameriških dežel leta 1971 znašali 21 milijard dolarjev, je zdaj z enako vsoto zadolžena samo Brazilija.

Inflacija je vse hujša. V Argentini so se v zadnjih dveh letih cene osnovnih artiklov povečale za trikrat, nekaterih celo za 5-krat. Decembra lani je argentinski delavec s svojim dnevnim zaslužkom lahko

kupil le polovico tistega, kot v junju lani.

Po ocenah nekaterih sindikatov, ki so zbrani okrog stalnega kongresa sindikalne enotnosti Latinske Amerike CPUSTAL in latinsko-ameriške konfederacije delavcev CLAT, doživlja Latinska Amerika resno fazo osee prej začeti pozitivnih družbenoekonomskih in političnih procesov. Sedanje stanje označujejo kot „drugo verzijo“ hladne vojne v tem delu sveta. Težava je tudi v tem, da je sindikalno gibanje v mnogih deželah pa tudi v kontinentalnih razmerah razcepljeno.

Ko gre za enotnost, je treba povedati, da so vidne pobude pa tudi nekateri konkretni rezultati. Tako so v Peruju in Ekvadorju postavili temelje akcijske enotnosti sindikatov v nacionalnih razsežnostih.

Pričakujejo, da bo v začetku julija prva enotna konferenca delavcev dežel Andskega pakta. Na njej bodo razpravljali o boju proti mnogonacionalnim družbam in diskriminacijskim zakonom Združenih držav Amerike o zunanji trgovini, izenačitvi delovne in socialne zakonodaje teh držav in o položaju delavcev migrantov. Če bo ta konferenca sklicana, bo to nedvomno velik korak v približevanju in akcijskem sodelo-

vanju sindikatov vseh usmeritev in pripadnosti tega dela Latinske Amerike. Morda utegnejo biti sadovi te konference nova spodbuda lanske pobudi v Acapulcu, ki naj bi utrdila pot za akcijsko enotnost vseh sindikatov Latinske Amerike. Takrat so s konference prosvetnih delavcev tretjega sveta naslovili poziv za sklicanje konference latinskoameriških sindikatov, na kateri bi obravnavali obrambo gospodarske neodvisnosti in širjenje sindikalnih pravic delavcev Latinske Amerike. Najprej je bila ta pobuda deležna podpore večine sindikatov in nekaterih uglednih državnikov. Nedavno pa je nastal zastoj zaradi pasivizacije sindikatov, ki so včlanjeni v mednarodno konfederacijo svobodnih sindikatov, tako da je težko predvideti, kdaj bo sklicana ta konferenca.

Nastale težave so še ena potrditev, da so korenine zunanjih interesov in vplivov ter povezanost z najrazličnejšimi političnimi gibanji zelo globoke in močne, tako da si latinskoameriški sindikati težko utirajo pot, da bi se znebili tega bremena in da bi začeli skupno akcijo z enotnega izhodišča, ki bi bilo odsev interesov delovnih množic vsake države posebej in kontinenta v celoti. Ž. R.

kdo je kdo

KONSTANTIN KARAMANLIS
PREDSIEDNIK GRŠKE VLADE

Konstantin Karamanlis, sedanji predsednik grške vlade ni ubogal očeta, revnega kmeta v makedonski vasi Proti. Uradni biografi pravijo, da mu je oče že zgodaj svetoval, naj se nikar ne spusti v politično življenje. Toda mladega in ambicioznega pravnika je tok zanesel prav tja, v politiko. Odkar se je leta 1907 rodil, je bil navajen trdega dela in potrpežljivosti. Tako je kasneje potrpežljivo, počasi, a vztrajno napredoval po „politični lestvici“.

Leta 1955 je prvič postal predsednik grške vlade. Samo nekaj mesecev za tem je prvič prejel za vajeti Nacionalne radikalne unije, stranke, ki jo je sam ustanovil. Tako se je približal enemu svojih vrhov v političnem življenju. Postal je eden najvplivnejših grških politikov. Zanj velja, da je pri svojih stališčih in razmišljanjih o grških problemih zelo previden in nekoliko konservativen. S svojimi odločitvami je večkrat presenetil, menda najbolj leta 1963, ko se je po volilnem porazu svoje stranke sklenil umakniti iz političnega življenja. Te odločitve ni najbolj strogo spreštoval, saj je iz prostovoljnega „pregnanstva“ v Parizu še vedno pozorno spremljal dogajanja v



Grčiji. Še zlasti pogosto se je oglašal v času sedemletne generalske diktature, ki je nastopila leta 1967. Ko so generali predali vajeti civilistom, so ga leta 1974 poklicali nazaj v Atene in mu zaupali sestavo vlade. Odtlej se spet dobro razvijajo tudi naši dvostranski odnosi, ki so s pravkar končanim obiskom predsednika republike tovariša Tita dobili novo spodbudo.

BRANKO DOBRANIČ

STROKOVNJAK OPOZARJA NA PRAVICE IN DOLŽNOSTI

OBRAČUN PROIZVODNJE IN VARNOSTI PRI DELU

Obračun proizvodnje je računovodski prikaz, ki nam ponazarja dejanske proizvodne stroške določene vrste in obsega proizvodnja za določeno obdobje v primerjavi z načrtovanimi stroški. Obračun proizvodnje nam omogoča raznovrstna in zelo dragocena spoznanja in možnosti ukrepov. Zato trdimo, da je obračun proizvodnje vir podatkov za stroškovne analize in stroškovno statistiko. Pri obračunu proizvodnje še posebej mislimo na obračunski list temeljne organizacije združenega dela, ki je sestavljen iz analitično razvrščenih vrst stroškov, ki so razdeljeni po stroškovnih mestih proizvodnega procesa. Takšna razvrstitev omogoča podrobno ugotavljanje virov in mest podražitve, nihanja stroškov, možnosti stabilizacije in pocenitve stro-

škov. Študij stabilizacijskih prizadevanj in znižanja stroškov nam je še posebej omogočen tedaj, kadar stroške iz obračunskega lista TOZD primerjamo s fazami proizvodnih postopkov oziroma z metodami organizacije proizvodnega procesa.

Obračunski proizvodnje in iz njih izvedene obračunske kalkulacije, analize višine cene ter stroškovna statistika so pri nas področja, ki so znana računovodski tehniki, strokovni literaturi in zakonodaji ter praksi.

Nesreče pri delu, poklicne bolezni in njihovo zdravljenje, stroški za rehabilitacijo, odsotnost z dela zaradi bolezni nedvomno občutno zmanjšujejo obračun proizvodnje in zvišujejo stroške. Žal delovne organizacije teh stroškov ne izločajo,

razvrščajo, preudarjajo in ne primerjajo z drugimi proizvodnimi stroški. To področje ostaja neznanka, zato nimamo še obračunov dosežene varnosti pri delu, nimamo še lastne cene varnostnih storitev in seveda tudi nimamo načrtovanih stroškov varnosti pri delu. Vsi pa vemo, da je že zadnji čas, da varstvo pri delu tudi stroškovno dobi svoje ustrezne oblike, stopnje, merila uspešnosti, merila za primerjave in drugo.

Potrebe so velike in zelo pomembne. Gotovo je, da so številni računovodski in analitični strokovnjaki povsem odklonilno razpoloženi glede obračuna stroškov za varnost pri delu. Toda njihove trditve so tehnično stroškovno razumljive in opravičljive. Toda kljub temu je treba sestaviti tako metodo kot načela in postopke za sistemizi-

ranje stroškov oziroma izdatkov v zvezi z nevarnostmi, škodami in poškodbami ter še zlasti v zvezi s preprečevanjem nevarnosti pri delu.

Zal obstoječi predpisi o varstvu pri delu ne dajejo niti pobude niti zahteve, da se področja kot – tehnika varnosti, zdravstveno varstvo, socialno varstvo, varstvo delovnega okolja in življenskega okolja, požarno varstvo, humanizacije dela, proučevanje in razvoj varstva pri delu – tudi stroškovno in ekonomsko opredeljujejo z ustreznimi metodami in postopki načrtovanja, obračunavanja, razvrščanja ter primerjanja stroškov.

Obračun varnosti pri delu nam bo omogočal spoznavati tudi globlja vprašanja stvarno dosežene produktivnosti dela ter vse stvarne vzroke, ki nam zastirajo in preprečujejo neposredno ter dejansko izboljšanje produktivnosti dela.

sprašujete → odgovarjamo

Podpisali smo samoupravni sporazum naše dejavnosti o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke kakor tudi območni družbeni dogovor o razporejanju dohodka. Zanima nas, kateri teh dveh aktov velja za udeležence, ki so podpisniki obeh?

S. V. Celje

Na vaše vprašanje je odbor sindikatov Slovenije za delitev dohodka in osebnih dohodkov posredoval naslednji odgovor:

Za udeležence veljajo določila obeh aktov. V sindikalni listi za leto 1976 pa je navedeno, katera določila sindikalne liste so predmet območnih družbenih dogovorov, katera pa samoupravnih sporazumov dejavnosti. Ker družbenih dogovorov za območja lani še niso povsod sprejeli, so udeleženci samoupravnih sporazumov dejavnosti vgrajevali v svoje sporazume vsa določila sindikalne liste. Ko pa udeleženci sklenejo družbeni dogovor za območje, zanje prenehajo veljati tista določila samoupravnih sporazumov dejavnosti, ki so bila povzeta iz sindikalne liste, so pa predmet območnih družbenih dogovorov o razporejanju dohodka.

Regresi, egoizem in še kaj...

Nedavno so v neki ljubljanski delovni organizaciji razpravljali na sindikalnem sestanku med drugim tudi o regresih za dopuste. Predlog predsednika sindikalne organizacije, da bi dobili tisti z nižjimi osebnimi prejemki nekoliko večji regres in tisti z najdebelejšimi kuvertami nekoliko manjšega, saj imajo v vsakem primeru dovolj denarja za počitnice, ni bil sprejet.

Nikar ne mislite, da kolektiv ni bil za to! Velika večina je predlog odobraval, toda nihče si ni upal spregovoriti, ker so bili nekateri vodilni, torej tisti z najvišjimi osebnimi dohodki, to je tisti, ki sploh ne bi potrebovali kakršnekoli materialne podpore za svoje počitnice, enostavno proti! Nekateri so celo pripomnili, da podjetje ni „socialna ustanova“ in da mu zato tudi ni potrebno skrbeti za ljudi z najnižjimi osebnimi prejemki. In ker si nihče ni upal odpreti ust, beseda predsednika sindikalne organizacije pa je bila prešibka, je ostalo po direktorjevem!

Torej, tako kot marsikje, kjer sindikalna organizacija ne velja kdo ve koliko in kjer o vsem odloča peščica vodilnih, bodo tudi v tej ljubljanski delovni organizaciji prejeli letos vsi zaposleni regres za počitnice v enaki višini. Tisti, ki krepko plačujejo davek na osebni dohodek, in tudi tisti, ki se komaj prebijajo skozi življenje, ki živijo od danes do jutri. Vsem enako, da bo mir in da ne bo kdo prikrajšan! Kdo bi bil „prikrajšan“ in za koliko pa seveda ni potrebno še posebej razlagati.

Skratka v našem primeru pa tudi v mnogih drugih so namenska sredstva za regresiranje letnih dopustov tudi letos porabili nenamensko. Sredstva, s pomočjo katerih naj bi omogočili počitnice tudi delavcem z majhnimi plačami, so enostavno delili s številom zaposlenih, denar razdelili in stvar je bila opravljena!

In v tem tudi tiči eden glavnih razlogov, da je pri nas še vedno tako zaskrbljivo odstotek tistih zaposlenih, ki si vsaj enkrat letno privoščijo resničen oddih. Ker so počitnice pač drage, mnogim še vedno niso dostopne. Lahko pa jim bi bile, če bi bili nekateri v delovnih organizacijah malce bolj solidarni, če ne bi gledali le na to, da bi bil njihov žep čim bolj poln, ne glede na to, če je sodelavčev prazen.

Skratka, če bi v naših delovnih organizacijah delili namenska sredstva nekoliko bolj namensko, gre seveda za sredstva za regresiranje letnih dopustov, bi prišlo v času rednega letnega dopusta več delavcev na svoj račun. Namen regresov je namreč edinole v tem, da omogočimo letni oddih čim večjemu številu zaposlenih! Z omenjeno „uravnalovko“ pa tega namena ne bomo dosegli. Znano je namreč, da mnogi ne potrebujejo niti dinarja pomoči za svoje počitnice, nekateri pa precej več od 1200 dinarjev, kolikor znaša gornja meja regresa na zaposlenega. Seveda le v primeru „uravnalovke“, ki je nekaterim z visokimi in najvišjimi osebnimi dohodki tako zelo pri srcu...

ANDREJ ULAGA

ŠPORTNA REKREACIJA V MEBLU

VEČ KOT 400 PRIJAVLJENIH

Na igrah bo sodeloval vsak peti delavec

Pred nedavnim ustanovljeno Športno društvo Meblo je tudi letos razpisalo športno tekmovanje med TOZD tega velikega goriškega kolektiva. Športne igre z imenom II. letna MEBLOJADA, se bodo pričele v sredini maja in končale v prvih dneh junija.

Prijavljenih je 81 ekip iz 14 temeljnih organizacij, ki bodo tekmoval v osmih športnih disciplinah: malem nogometu, odbojki, rokometu, balinanju, kegljanju, streljanju, namiznem tenisu, in v šahu. To pomeni, da bo na letošnjih športnih igrah Mebla sodelovalo več kot 400 športnic in športnikov oziroma, da bo na igrah sodeloval skoraj

vsak peti zaposleni v delovni organizaciji. Seveda ta številka ni popolnoma zadovoljiva, pomeni pa velik korak naprej v primerjavi z podobnimi podatki v minulih letih.

Razveseljivo je, da so v Meblu v zadnjem času poskrbeli za redno tedensko vadbo v večini športnih panog, kar pomeni, da se lahko vsak delavec vključi v eno od 11 sekcij, kolikor jih deluje v SD Meblo.

Športniki Mebla pa aktivno sodelujejo tudi na občinskih sindikalnih igrah, ki jih prirejajo občine Nova Gorica, Tolmin in Škofja Loka, skratka povsod, kjer so temeljne organizacije Mebla. R. KOLENC


Sindikalno moštveno prvenstvo SR Slovenije v šahu

Osemindvajseto sindikalno moštveno prvenstvo SR Slovenije v šahu za letošnje leto bo 29. in 30. maja v Festivalni dvorani na Bledu. Na prvenstvu bodo lahko nastopile zmagovalne ekipe občinskih sindikalnih tekmovanj v šahu, to je ekipe temeljnih in drugih organizacij združenega dela, ki so se najbolje uvrstile na delavskih športnih igrah v sezoni 1975/76. Poleg zmagovalnih ekip na občinskih delavskih športnih igrah lahko na omejenem prvenstvu nastopijo še drugovrščene ekipe iz naslednjih občin: Maribor, Celje, Kranj, Koper, Novo mesto, Murska Sobota, Ra-

dovljica in vseh petih ljubljanskih občin.

Tekmovalne ekipe sestavljajo 4 igralci in največ dve rezervi. Člani ekipe so lahko le člani osnovne organizacije ali konference sindikata temeljne ali druge organizacije združenega dela, ki sicer nastopa kot ekipa na občinskih delavskih igrah. Na tekmovanju ne morejo sodelovati mojstrski kandidati in višje kategorizirani šahisti.

Zaključek prvenstva z razglasitvijo rezultatov bo v nedeljo, 30. maja 1976, ob 14. uri. Vse potrebne informacije v zvezi s prvenstvom nudijo občinski svet ZSS Radovljica, Šahovska zveza Slovenije in republiški svet ZSS.



80.000 UDELEŽENCEV NA XX. POHODU »PO POTEH PARTIZANSKE LJUBLJANE«

Prazničnost, slovesnost, prešernost

Janko Rudolf: »Mlada generacija je pripravljena braniti pridobitve revolucije«

Letošnjega pohoda „Po poteh partizanske Ljubljane“ se je udeležilo več kot 80.000 ljudi, kar priča o izredni priljubljenosti te športnopolitične manifestacije. V sklenjenem obroču okrog Ljubljane smo v trurnem manifestativnem pohodu videli malčke, pionirje, mladino, člane športnih in drugih organizacij, največ pa je bilo udeležencev iz delovnih organizacij. Videli smo pripadnike splošnega ljudskega odpora, milice, pripadnike JLA in še mnoge druge – tudi take, ki so si na invalidskih vozičkih pomagali po poteh tovarštva in spominov.

„Če enkrat sodeluješ na tem pohodu, potem se ga udeležiš vsako leto,“ mi je dejal Jože Končan, ki je na pohodu vodil člane kolektiva ljubljanske

Avtotehne. „Na takšnih manifestacijah se tkejo in utrjujejo vezi prijateljstva, predvsem pa tovarštva. Škoda je le, da se pohoda niso udeležili tudi vsi tisti, ki so se sicer prijavi, pa jih ni bilo na start...“

„Pohod po poteh partizanske Ljubljane je lepa priložnost za obujanje spominov na težke čase, ki jih je preživljala herojska Ljubljana,“ ga je dopolnil Boris Kačar, predsednik sindikalne konference v Avtotehni.

Povsod je bilo čutiti prazničnost, slovesnost, prešernost in veselje vseh rodov naših občanov, tudi v tekmovalnem delu „Po poteh partizanske Ljubljane“.

Ob tradicionalnih disciplinah pohoda je bilo letos še nekaj

popestrte. Na tekmah so se pojavili tudi invalidi, številni je bil zbor tabornikov, ki so sprejeli v goste tudi prijatelje iz drugih republik. Ob skupnem tabornem ognju so prav na jubilejnem pohodu razdelili tudi trakove partizanskih odredov, kar je najvišje priznanje v tej organizaciji. Taborniki pa niso le slavili, kajti takoj za tem so se odpravili na Tolminsko, kjer so se s postavljanjem šotorov za tamkajšnje domačine še posebej izkazali.

Vrh vseh dogodkov na jubilejnem „Pohodu po poteh partizanske Ljubljane“ pa je bil sprejem Titove štafete na Trgu osvojitve, kjer so se zbrali vsi udeleženci manifestativnega pohoda, številni predstavniki slovenskih partizanskih brigad,

enot teritorialne obrambe in JLA ter številni ljubljanci in okoličani. Slavnostni govornik Janko Rudolf, predsednik republiškega odbora ZZB NOV je spregovoril o herojski preteklosti Ljubljane. Poudaril je, da je bilo to mesto toliko časa središče osvobodilnega gibanja predvsem zaradi izredne predanosti prebivalstva mislim in pozivom komunistične partije in tovariša Tita. Posebej je poudaril, da prav te množične manifestacije ob aleji spominov in tovarštva, ki jo kot trajen spomenik mestu heroju že gradijo mladinske delovne brigade, zgovorno simbolizirajo večno mladost naše revolucije, za kar daje poročstvo predvsem mlada generacija, ki je pripravljena braniti vse njene pridobitve.

M. Ž.

NOVICE, REZULTATI, MNENJA...



Strelke Postojnske jame, ki so tudi letos osvojile najvišjo lovoriko.

ILIRSKA BISTRICA

Tekmovanje v kegljanju

V organizaciji Občinskega sindikalnega sveta Ilirska Bistrica je bilo tudi letos tradicionalno sindikalno tekmovanje v kegljanju za moške. Športnega srečanja se je udeležilo 15 ekip, ki so štele po šest tekmovalcev.

Po dvodnevem tekmovanju je zaslužno osvojila prvo mesto ekipa Ilirije (2280), drugo Transporta II (2270), tretje pa TOK (2257).

P. NIKOLIČ

VELENJE

Srečanje mladine Gorenja

Za Velenjem in Subotico je letos na vrsti Gornja Radgona, kjer bo tradicionalno srečanje mladine Gorenja ob Dnevu mladosti. Srečanje

bo 14. in 15. maja v Gornji Radgoni.

Srečanja se bodo tudi letos udeležili mladi športniki in najboljši mladi delavci vseh desetih tovarn Gorenja iz Velenja, Subotice, Mute, Slovenj Gradca, Soštanja, Gornje Radgone, Lendave, Ruš pri Mariboru, Kikinde, Sombora.

Sportnice Gorenja se bodo pomerile v namiznem tenisu in streljanju z zračno puško, športniki pa v malem nogometu, rokometu, odbojki, streljanju in namiznem tenisu. Srečanje bodo zaključili s kulturno-zabavno prireditvijo, na kateri bodo podelili priznanja mladim delavcem, prav tako pa se bodo v kvizu znanja pomerili predstavniki posameznih delovnih organizacij Gorenja. Odgovarjali bodo na vprašanja o samoupravljanju v TOZD. H. J.

MUTA OB DRAVI

Trajanski tek

Športno društvo Gortina in osnovna organizacija ZSMS Gortina pri Muti bosta priredila v počastitev

Dneva mladosti IV. tradicionalni TRAJANSKI TEK. Tekmovanje v krosu in drugih športnih vrstah bo v nedeljo, 23. maja 1976, na Gortini pri Muti.

Mladi športniki iz Cortine pridno pripravljajo to prireditev, ki jo posvečajo tovarišu Titu. Letos bo večalo teekmovanje v krosu za prvenstvo občine Radlje ob Dravi. Pokrovitelj tekmovanja je tovarna Gorenje - Muta.

Spomladanski kros bo v dopoldanskem času, popoldne pa bodo namenili nogometnemu turnirju in šaljivim tekmovanjem. Pričakujemo lahko, da bo letos udeležba na tekmovanju nekoliko večja, kot je bila v prejšnjih letih. To še posebej zato, ker tudi letos na Muti ne bo tradicionalnega taborniškega teka, ki bi moral biti že petnajstič zapored. Trajanski tek na Gortini bo tako le nekakšno dopolnilo za nekdanj priljubljeno taborniško - športno tekmovanje na Gradišču nad Muto. Zadnji, XIV. taborniški tek je bil res enkratna prireditev, na kateri je nastopilo 612 tekačev doma iz vseh večjih krajev Slovenije. Zal, ta-

borniki na Muti nimajo več toliko moči, da bi se znova lotili organizacije tako velikega tekmovanja. H. J.

LJUBLJANA

Podaljššan rok prijav za tečaj v Poreču

Na razpis tečaja za organizatorje rekreacije v delovnih organizacijah, ki bo v Poreču od 21. do 30. maja, saj prijavlja vedno več kandidatov, saj interes za tovrstno strokovno usposabljanje raste iz leta v leto. Ker so v Poreču neomejene možnosti tako glede bivanja kakor tudi športno-rekreativne dejavnosti so organizatorji tečaja podaljšali rok prijave do srede, 19. maja. S tem imajo delovne organizacije kakor tudi občinske telesnokulturne skupnosti vse možnosti, da prijavo še nove kandidatke za tečaj. Prijave sprejema Center za družbeno izobraževanje RS ZSS, Dalmatinova 4, Ljubljana, tel. 317-648. J. MALIČ

Četrto stoletja izkušeni in zmagoslavne poti

V Trbovljah se je shoda in sprevoda udeležilo več sto ljudi, rudarska godba pa je za otvoritev zaigrala marsejezo

Piše: Franc Rozman

VELIČASTNA PROSLAVA V IDRJI

Najbolj uspela praznovanja 1. maja so bila leta 1914 v Idriji in v Zasavju. Poročevalec Zarje, lista slovenskega delavstva, je zapisal, da je bila proslava v Idriji „impozantna“. Na predvečer prvega maja je delavstvo razobesilo po hišah rdeče zastave, razsvetlilo svoja stanovanja in prižigalo kresove po okoliških hribih. Delavska dramska skupina je v nabito polni dvorani uprizorila igro Pravica do življenja.

Naslednjega dne so se že od 7. ure zjutraj zbirali delavci in delavke pred gostilno Črni orel, kjer je bil shod, ki se ga je udeležilo 600 delavcev. O 1. maju in o političnih dogodkih je govorila Alojzija Štebi.

Poročevalec še dodaja, da so nekateri trgovci pokazali svoje zaničevanje delavstva s tem, da so imeli odprte trgovine, medtem ko so manjši obrtniki pokazali solidarnost z delavstvom in so zaprli svoje delavnice.

praznovanja prvega maja in številnih delavskih stavk v Trbovljah. Oba govornika, ki sta bila že četrto stoletja v vrstah borcev za delavske pravice, je množica navdušeno pozdravljala. Tudi tukaj so imeli gostilničarji in trgovci odprte svoje lokale.

VEČ TISOČ DELAVCEV NA SHODU V TRSTU

V Hrastniku sta bila osrednja shoda kar dva. V konzumnem društvu so se zbrali rudarji, govoril pa jim je Anton Kristan. V svojih prostorih so imeli shod tudi steklarji, kjer je bilo mnogo nemško govorečih delavcev. Zbranim je v nemščini govoril član deželnega štajerskega vodstva Tuller iz Gradca, v slovenščini pa Malovrh.

Veselo praznično razpoloženje so v Hrastniku kvarili ne-ljubni dogodki; v rudarski koloniji so se namreč stepli rudarski „purši“, ki so tamkaj stanovali, tako da je žandarmerija morala pripriti sedem izgreznikov. Pretep je bil tudi na Dolu. Zarja

V Zagorju je kraj izgledal tako prazničen kot ob nedeljah. Na velikem shodu je govoril dolgoletni vodilni socialist v Zagorju Miha Čobal. Popoldne pa so delavci priredili še veselico v Lokvah.

Med drugimi shodi velja omeniti še skupni shod slovenskih in italijanskih delavcev v Nabrežini, kjer se je zbralo več kot 800 delavcev. Govorila sta jim Kopač v slovenščini in Golouh v italijanščini. Večtisočglava množica se je zbrala tudi v Trstu, ki pa jo je zmotila skupina iredentistov in shod se je sprevrgel v pretep. Shod v Gorici je bil zaradi močnega deževja slabše obiskan, kot so pričakovali. Kljub temu so izvedli celoten program, govorila sta Tuma v slovenščini in Callini v italijanščini, le veselico so morali preložiti na nedeljo, 3. maja.

Obhod z godbo in zastavami je bil tudi v Trziču, ki se je končal s shodom v mestnem gledališču. Zbranim sta govorila Mihevc v slovenščini in nemščini ter Tonet v italijanščini. Shod je bil zelo dobro obiskan in mnogo ljudi ni moglo dobiti prostora v dvorani.

TRDNA VERA V ZMAGO SOCIALIZMA

To pripoved naj sklenem z povzetkom dela uvodnika v Zarji, ki ga je ta delavski list namenil 25-letnici praznovanj delavskega praznika 1. maja, ko je obširen zapis končal s pre-roško vizijo:

„Četrto stoletja smotrnega uspešnega dela je za nami. Četrto stoletja izkušeni, četrto stoletja zmagoslavne poti. Tudi mnogo prevar, mnogo razočaranj smo doživeli. Ali kaj so prevara, kaj razočaranja v primeri s trdno, neomajno vero v zmago socializma, z vero, ki nas ni zapustila tudi v najtemnejših dneh. In ta vera nas bo pripeljala v deželo svobode in pravice, v sončno deželo lepote. Ta vera in solidarnost proletariata vsega sveta bosta premagala zapreke, bosta razumela vse tiste delavce in delavke, ki danes še ne praznujejo z nami mednarodnega praznika revolucionarjev, katerim gre bodočnost. In ko bo zopet minilo četrto stoletja dela in uspehov, tedaj bo naša armada že tako silna, da bomo lahko dejali našim protivnikom: obračunajmo. Živela mednarodna socialna demokracija, ki nas družijo že četrto stoletja in ki nas popelje do zmage.“

je zapisala, da je žalostno, „ker je med mladimi fanti še toliko surovih prepečev. To so takšni, ki jim ne diši organizacija in delavsko časopisje. Veliko kulturnega dela je že izvršila socialna demokracija, da bi omejila pretirano pitje alkohola, ali še premnogo ga je, ki se mora izvršiti v korist nezavedajočih se svoje življenjske naloge.“



Prvi maj v Črni na Koroškem

Podobno slavnostno vzdušje je bilo v Trbovljah, Hrastniku in Zagorju. V Trbovljah se je shoda in sprevoda udeležilo več sto ljudi in rudarska godba je za otvoritev zaigrala marsejezo.

V slavnostni povorki je bilo mnogo zastav, na čelu pa je bila skupina kolesarjev. Govorila sta Sitter in Rinaldo, ki sta se predvsem spominjala 25-letnice



S prvomajske proslave v Zagorju



MRTVA TOCKA

— Dokler si na meni, se bom bolj težko dvignil....
— Dokler se ne dvigneš, se me ne boš rešil...

Karikatura: I. Antič

NAGRADNA KRIŽANKA

Rešitve pošljite do 20. 5. 1976. na naslov: ČZP Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, s pripisom na ovojnici NAGRADNA KRIŽANKA. Nagrade 200, 150 in 100 din.

	NEOB- TEKIVNOST	RAZ- ŠIRJENOST	VSE KAR JE IDILJO	MAZANJE Z ZODOM	ANDREJ SMOLE	SLOVENSKA REVILJA ZA MLABE TER MURE	SEVANJE IZZARE- VANJE	ČOPASTI PAPARAJ	YUGOSLOV. NARODNA ARMIA	PRVOSOLSKO BERILO	SEGA NA- VADA OBICAJ	ŽELEZNO VINO
MAJHEN PRIJATELJ												
SODOBNI SLOVENSKI RUGENT IN SLADKATELJ												
REZULTAT						NATEŽJA ATLETSKA DISCIPLINA TELUR						
SREBNESE DALMACIJE							NIKELJ MILIMETER		STAROSLOV. KRAJ PRIPOMOČEK ZA RUKAVANJE			
STAROVESNA LADJA NA VESLA									PIRNAT NIKOVAJ		IRSKA PROVINCA (REP. IRSKA)	VEST
GORNJA OKONČINA					MIRO ČERAR ZDRAVILNA RASTLINA				ROMAR, RIBA IZ DRUŽ. USTAJE LEPLJUTRAV AERA			
TELESNI POLOZAJ V JOGI							DEL FOTOGRA- FATA					
NIKOLA TESLA			JANKO RUDOLF DITAŠKI DOM			STAROSLOV ČRIKA POD				STANKO VRAZ STANE SEVER		
STROKOVNA KI ZA ORI- ENTALISTI- KO												
PRITOK VISLE				ILJUŠIN				TV SPIKER (PETER) ZANČIČ NAZIV ZA STARI JENJO				
TRINITRO- TOLUOL				DRUŽBENI RAZRED, SLOJ NATRIJ						RADIJ AMERIŠKA ZU. DRŽAVA (V ZDA)		
SESTAVIL: R. N.	MESTO VNDR (OPTIKA) MASNA KNJICA						TRUP, ŽIVOT VIŠI OFICIR				IME ITAL. FILMSKE IGRALKE VALLI	SUROVINA ZA CIGARETE
ENOTA ZA MERITVE						PREKISNO SI PRI MEDOVI NOL PREZREPA KOKOS						
REVA SVOZI INNSBRUCK				SLADKOVOD. RIBA GL. MESTO ITALIJE					IME GRAFIKA JUSTINA STAR. JAP. TELOVAJEC			
VEČERNA PRIREDITEV ALI ZADAVA S PLESOM								IZOGIB ANTE KOVACIO				
ZNAMKA MOŠ SRATC (IZ MALE- DONIJE)								POZITIVNA ELEKTROJA				
LOVRO TOMAN			VPRA- ŠALNICA						THREŠKO GOSTISEE S PREMO- ČIŠČI			

REŠITEV KRIŽANKE IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE

ATRAKTIVNOST, RIO DE JANEIRO, INTER, NEKTAR, STANE, TRAKT, TOT, SOTLA, AA, ORO, PUJSI, TEROR, LIONEL, ET, SAK, VV, LI, LTH, VINO, LES, OLINTOS, AKT, ENA, STAUT, ŽEBELJ, ODRA, IR, SONAR, AON, ROK, ATEK, NO, ATAKA, ANADIR, FILATELISTKA, AKACIJA, ARAK.

Izzrebani reševalci iz prejšnje številke:

1. nagrada, 200 din: Milan Travnikar, Župančičeva 2, Metlika; 2. nagrada, 150 din: Mineja Kadiš, Mariborska c. 25, Dravograd; 3. nagrada, 100 din: Justa Guna, Kolodvorska 12, Mengeš.

Nagrade bomo poslali po pošti!



S PESMIJO IN ZANOSOM

Letošnji „Pohod po poteh partizanske Ljubljane“ je bil že dvajseti po vrsti. Pohod je okrog našega mesta – mesta heroja sklenil obroč z več kot 80.000 udeleženci. Pohod po poti, kjer je okupator med vojno poskušal zatreti odpor mesta z bodečo žico, mesta, ki je živelo z bojem partizanskih enot. Žice že zdavnaj ni več in le spominska obeležja pričajo o neuspelem poskusu zatiralcev.

Pohod je spomin na žico, bodečo

in krvavo. Pohod, ki nenehno izpričuje pripravljenost vseh ljudi braniti priborjeno svobodo.

Manifestacija boja in zmage, edinstvena na svetu, je bila tudi letos veličastna. Od tistih, ki so med vojno takratno žico podirali, to je borcev naših slavnih brigad, pa do mladih in najmlajših, ki jim pohod pomeni potrditev v zadnji vojni in v revoluciji potrjeno svobodo. Svobodo, ki zavezuje, da so se zanjo pripravljene tudi boriti.



S pesmijo in harmoniko so tudi letos šle brigade na pohod



Predsednik RO ZZB NOV Janko Rudolf je kot slavnostni govornik ob zaključku pohoda poudaril, da tolikšno število mladih na pohodu izpričuje večno mladost naše revolucije.

Za pesem in kolo brigadirji niso nikoli dovolj utrujeni.



Tudi mali Rožle je bil član ekipe, le da je on „prehodil“ pot na očetovih ramenih.



Mladi miličniki kadeti so se poštevilno udeležili pohoda

Z najboljšimi željami

Letošnja štafeta mladosti je začela svojo pot po Sloveniji na pohodu ob žici

Štafeta palica, ki zbira in nosi pozdrave in najboljše želje za rojstni dan našemu tovarišu Titu iz src jugoslovanske mladine, je v soboto, 8. maja prišla v Ljubljano na prav svojevrsten način. Na več tisoč kilometrov dolgo pot je štafeta krenila iz Brčkega, kjer se je pred tridesetimi leti začela prva zvezna mladinska delovna akcija. V Slovenijo je letos štafeto prinesel hrvaški mladinec, padalski inštruktor, Zlatko Berić ter jo tisoč metrov nad Ljubljano v zraku predal radovljiškemu padalcu in državnemu reprezentantu Maksu Humarju, ki se je z njo spustil na zelenico ob Titovi cesti, natančno v sredino peterokrake zvezde, ki so jo s svojimi telesi postavili ljubljanski mladinci. Potem so štafeto palico odnesli mladinci – brigadirji, taborniki, vojaki Po poti pohoda po poteh partizanske Ljubljane in tisoči, desetstisoči, ki so ta čas hodili po isti poti, so se za trenutek ustavili in navdušeni pozdravljali štafeto.

Na trg revolucije je štafeta prišla ob slavnostnem zaključku pohoda. Tam je pismo slovenske mladine predsedniku Titu prebrala tabornica Tatjana Samec. Po slovesnosti so mladinci odnesli štafeto palico v druga slovenska mesta in kraje.



Po poti ob žici okupirane Ljubljane so štafeto palico ponesli mladinci – delavci, učenci, brigadirji, vojaki ...

Na trgu revolucije je štafeto pozdravil predsednik RK ZSMS Ljubo Jasnič in ob tem poudaril pomen mladinskih delovnih akcij nekdanj in danes



Padalec Maks Humar je štafeto palico prevzel od zagrebškega tovariša v prostem padu tisoč metrov nad Ljubljano in jo, ko je doskočil, predal ljubljanski mladini.

Foto: A. AGNIČ



Natančno na sredino peterokrake zvezde je s štafeto palico doskočil padalec Maks Humar.

DE

Delavska enotnost, glasilo Zveze sindikatov Slovenije. Izdaja ČZP Delavska enotnost. List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. leta. List urejajo: ANDREJ AGNIČ, VOJKO ČERNELC (glavni urednik in direktor), SONJA GAŠPERSIČ, MILAN GOVEKAR, MARJAN HORVAT, RAFAEL LINDIČ (tehnični urednik), BORIS

RUGELJ. BOJAN SAMARIN. (odgovorni urednik), JANEZ SEVER, IGO TRATNIK, ANDREJ ULAGA, IVO VIRNIK in JANEZ VOLJČ. Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinova ulica 4, poštni predal 313/VI; naročninski oddelek tel.: 310-033, int. 278; uredništvo, tel.: 316-672, 323-554, 316-695 in 310-033; komerci-

ala: Ljubljana, Tavčarjeva 5, tel.: 312-691. Račun pri SDK Ljubljana, št. 50100-601-11807, devizni račun pri Ljubljanski banki št. 501-620-7-121100. Posamezna številka stane 3,00 din, letna naročnina je 150,00 din. Rokopisov ne vračamo. Poštnina plačana v gotovini. Tiska »Ljudska pravica«, Ljubljana.